

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน : กรณีศึกษาชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีผู้เขียนและศึกษาไว้แล้วดังนี้

- 2.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี
- 2.2 ข้อมูลทั่วไปของชุมชนตลาดเก่าห้องอำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี
- 2.3 ข้อมูลทั่วไปของชาวไทยพวน
- 2.4 แนวคิดเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี

ประวัติอำเภอบางปลาหมอ อำเภอบางปลาหมอ ได้ตั้งมาเป็นเวลา 96 ปี สมัยกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยมีเจ้าพระยาศรี-วิชัยเป็นสมุหเทศาภิบาล พระสมุหเทศาภิบาลเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดสุพรรณบุรี และนายจิตเป็นนายอำเภอบางปลาหมอกคนแรกที่มาของชื่ออำเภอบางปลาหมอ มาจากชื่อปลาหมอ ซึ่งมีชุกชุมในบริเวณที่ตั้งเดิมซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของตลาดเก่าห้องลงมาจนถึงคุ้งวังตาเพชรบริเวณนี้เป็นเป็นที่ลุ่ม น้ำในห้วยบึงไหลมารวมกันในแม่น้ำจึงทำให้เกิดเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปลา มีปลาชุกชุมมากโดยเฉพาะปลาหมามีเป็นจำนวนมากกว่าปลาชนิดอื่นจึงได้ชื่อว่าอำเภอบางปลาหมอต่อมาพ.ศ. 2442 ได้เกิดเพลิงไหม้ ที่ว่าการอาคารไม้หลังคามุงจากประกอบกับอำเภอตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำริมตลิ่งถูกน้ำกัดเซาะอยู่ตลอดเวลาจึงย้ายอำเภอมาตั้งใหม่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลโคกครามในปีพ.ศ. 2504 สมัยนายตอมพรหมมานเป็นนายอำเภอ และยังคงใช้ชื่อเดิมมาจนถึงปัจจุบัน

2.1.1 สภาพทั่วไป

อำเภอบางปลาหมอตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดสุพรรณบุรี ระยะทางห่างจากจังหวัดสุพรรณบุรี 10 กิโลเมตรห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 100 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินสาย 340

2.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเมืองสุพรรณบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอสองพี่น้อง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภออุทองจังหวัดสุพรรณบุรี

2.1.3 สภาพพื้นที่

อำเภอบางปลาม้า มีพื้นที่ทั้งหมด 482.83 ตารางกิโลเมตร มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม ดินดี มีคูคลองจำนวนมากเหมาะแก่การทำเกษตรกรรมแต่ในระหว่างช่วงเดือนสิงหาคม – ธันวาคมของทุกปีจะมีน้ำท่วมขัง

2.1.4 การเมืองการปกครอง

อำเภอบางปลาม้า มีลักษณะการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 14 ตำบล 127 หมู่บ้านและมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 18 แห่ง เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล 14 แห่ง และเทศบาลตำบล 14 แห่ง มีประชากร 82,301 คน เป็นชาย 40,130 คน เป็นหญิง 42,171 คน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 21,870 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากร เฉลี่ยต่อพื้นที่ 18.7 คน/ตร.กม.

ในเขตเทศบาล	655.96 คน / ตร.กม.
นอกเขตเทศบาล	165.64 คน / ตร.กม.

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลการปกครองและประชากรอำเภอบางปลาม้า

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม	ครอบครัว
โคกคราม	12	2,927	3,114	6,041	1,659
ในเขตเทศบาลฯ	ม.5,ม.4,ม.10	852	876	1,728	691
	บางส่วน				
บางปลาม้า	12	3,400	3,456	6,856	1,759
ในเขตเทศบาลฯ	ม.2 , ม.7	938	1,083	2,021	574
ไผ่กองดิน	8	2,492	2,535	5,027	1,178
ในเขตเทศบาลฯ	ม.3 , ม. 4	908	1,016	1,924	531
บ้านแหลม	5	1,620	1,782	3,402	871
ในเขตเทศบาลฯ	ม.2	728	728	1,456	400

ตารางที่ 2.1(ต่อ)

ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม	ครอบครัว
ตะค่า	9	2,888	3,057	5,945	1,627
บางใหญ่	8	2,346	2,337	4,683	1,198
กฤษณา	7	1,959	2,038	3,997	1,052
สาดี	8	3,550	3,763	7,313	2,005
องครักษ์	7	2,707	2,935	5,642	1,501
จระเข้ใหญ่	9	2,541	2,607	5,148	1,303
มะขามล้ม	14	2,510	2,706	5,216	1,488
วังน้ำเย็น	7	2,107	2,171	4,278	1,103
วัดโบสถ์	11	2,537	2,650	5,187	1,284
วัดดาว	10	3,120	3,317	6,437	1,646
รวม	127	40,130	42,171	82,301	21,870

2.1.5 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านและมีคูคลอง จำนวนมาก ระหว่างเดือนสิงหาคม – ธันวาคม ของทุกปี จะมีน้ำท่วมพื้นที่ริมแม่น้ำท่าจีนภูมิอากาศ ลักษณะเป็นแบบลมมรสุมมี 3 ฤดู

ฤดูร้อน	ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน
ฤดูฝน	ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม
ฤดูหนาว	ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

2.1.6 ศาสนา

ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ ประมาณ 81,138 คน คิดเป็นร้อยละ 95

ประชาชนนับถือศาสนาอื่น ๆ ประมาณ 4,270 คน คิดเป็นร้อยละ 5

2.1.7 โครงสร้างพื้นฐาน

ไฟฟ้า สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอบางปลาม้า 1 แห่ง

ประปา การประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 3 แห่ง

การประปาหมู่บ้าน จำนวน 73 แห่ง
 (กรมอนามัย 35 แห่ง รพช. 2 แห่ง โยธาธิการ 2 แห่ง กรมทรัพย์ 21 แห่งและอื่น ๆ 13 แห่ง)
 บ่อน้ำตื้น จำนวน 5 บ่อ (กรมอนามัย 5 บ่อ)
 ภาชนะเก็บน้ำสะอาดขนาดใหญ่ จำนวน 89 แห่ง
 (ฝ.99 จำนวน 3 แห่ง ฝ.33 จำนวน 61 แห่ง ฝ.30 จำนวน 5 แห่ง และอื่น ๆ จำนวน 20 แห่ง)

โทรศัพท์ การโทรคมนาคมติดต่อสื่อสาร สื่อสารโทรศัพท์รวมทั้งโทรศัพท์จังหวัด
 ชุมสายโทรศัพท์บางปลาหมอ 1,524 เลขหมาย
 ชุมสายโทรศัพท์สาธิต 235 เลขหมาย
 หอกระจายข่าว 122 หมู่บ้าน 4 เทศบาล

การคมนาคมทางบก

1. ทางหลวงแผ่นดินสายสุพรรณ - บางบัวทอง (สาย 340)
2. ทางหลวงแผ่นดินสายสุพรรณ - บางลี่
3. ทางหลวงแผ่นดินสายเก้าห้อง - ดอนเจง
4. ทางหลวงชนบท
5. ถนนลูกรังติดต่อระหว่างตำบลและหมู่บ้าน

แหล่งน้ำ

แม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน จำนวน 1 สาย
 คลองชลประทานจำนวนมาก

เศรษฐกิจอาชีพหลัก

1. เกษตรกร ทำนา ประมาณร้อยละ 57%
2. พืชผลการเกษตร ประมาณร้อยละ 3%
3. เลี้ยงสัตว์ ประมาณร้อยละ 35%
4. อาชีพอื่น ประมาณร้อยละ 5%

พืชเศรษฐกิจ

1. ข้าวนาปี พื้นที่ 171,700 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 850 กก./ไร่
2. ไม้ผล/ไม้ยืนต้น 5,816 ไร่
3. พืชผัก 1,006 ไร่
4. ทำการเกษตร 213,381 ไร่
- 5 ไม้ดอกไม้ประดับ 85 ไร่

2.1.8 การพัฒนาชุมชน

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 23 ศูนย์ ผดด. 38 คน เด็ก 763 คน
2. กลุ่มออมทรัพย์ 58 กลุ่ม เงินตั้งจะสะสม 9,615,774 บาท
3. หมู่บ้านตามโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน 21 หมู่บ้าน คริวเรือนเป้าหมาย 1,027 คริวเรือน ได้รับการยืมเงินแล้ว 835 คริวเรือน
4. ศูนย์สาธิตการตลาด 2 แห่ง
5. โครงการกองทุนหมู่บ้าน 127 กองทุน
6. กลุ่มอาชีพ 14 กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับรางวัล และเป็นที่น่าสนใจ ดังนี้

กลุ่มไม้กวาดใยมะพร้าว	หมู่ที่ 4	ตำบลบางใหญ่
กลุ่มจักสานหวายและไม้ไผ่	หมู่ที่ 3	ตำบลบางปลาหมอ
กลุ่มไข่เค็ม บ้านวัดโบสถ์	หมู่ที่ 6, 10	ตำบลมะขามส้ม
กลุ่มขนมหวาน	หมู่ที่ 9	ตำบลโคกคราม บ้านลำบัว
	หมู่ที่ 5	ตำบลไผ่ทองดิน บ้านบ่อหัวกรวด
7. อาสาพัฒนาชุมชน (อช) 484 คน ผู้นำ อช. 28 คน
8. คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) 125 คณะ
9. คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสด.) 14 คณะ
10. คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ (กพสอ.) 1 คณะ

2.1.9 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ทรัพยากรดิน สภาพดินเหนียวเหมาะสำหรับปลูกข้าวและพืชไร่
2. ทรัพยากรน้ำ มีลำคลองในตำบลหมู่บ้านจำนวนมากทำให้มีน้ำเพื่อเกษตรอย่างทั่วถึง

ตารางที่ 2.2 วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี

อำเภอบางปลาหมอ มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่สำคัญดังนี้

ประเพณีทำบุญวันขึ้นปีใหม่	ประเพณีทำบุญวันขึ้นปีใหม่ อำเภอบางปลาหมอ จัดให้มีการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ ในวันที่ 1 มกราคม ของทุกปีโดยมีการนิมนต์พระรับบิณฑบาตข้าวสาร อาหารแห้งจากประชาชนในเขตอำเภอบางปลาหมอ บริเวณริมเขื่อนหน้าท่าว่าการอำเภอบางปลาหมอ
---------------------------	---

ตารางที่ 2.2(ต่อ)

<p>ประเพณีแข่งขันเรือยาว ชิงถ้วยพระราชทานฯ</p>	<p>ประเพณีแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทาน เป็นการแข่งขันเป็นเรือยาวที่ชนะเลิศการแข่งขันจากสนาม ทั่วประเทศมาแล้ว เข้าร่วมการแข่งขันชิงถ้วยพระราชทาน พระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี จะแข่งขันใน สัปดาห์ที่สาม ของเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ณ ลำน้ำ ท่าจีนหน้าวัดสวนหงส์ หมู่ที่ 8 ตำบลบางปลาหมึก</p>
<p>ประเพณีบุญบั้งไฟชาวไทยพวน</p>	<p>ประเพณีบุญบั้งไฟชาวไทยพวน เป็นประเพณี ชาวไทยพวน เป็นการประกวดแข่งขันบั้งไฟของหมู่บ้าน ชาวไทยพวนที่อยู่ในอำเภอบางปลาหมึก เพื่อการสนุกสนาน สามัคคี และเป็นการอนุรักษ์ประเพณีของชาวไทยพวน จัดเป็นประจำทุกปี ในช่วงวันที่ 11-13 เมษายน ณ เทศบาลบางปลาหมึก(บ้านเก่าห้อง) ตำบลบางปลาหมึก</p>
<p>ประเพณีตักบาตรกลางน้ำ</p>	<p>ประเพณีตักบาตรกลางน้ำ ประเพณีตักบาตร กลางน้ำจะมีขึ้นในแรม 12 ค่ำ เดือน 12 มีชาวบ้านมา ร่วมกันตักบาตรข้าวสาร อาหารแห้ง มีราษฎรในตำบล และตำบลใกล้เคียงมาร่วมตักบาตรในตอนเช้าประมาณ 6 โมงเช้า มีพระสงฆ์พายเรือมาจากหลายวัดมารับ บิณฑบาต โดยจัดใส่บาตรที่แพหน้าวัดป่าพฤกษ์เสรีจมี การแข่งขันกีฬาฟุตบอลเยาวชนแต่ละหมู่บ้าน</p>

ตารางที่ 2.3 สถานที่สำคัญของอำเภอบางปลาม้า

วัดสวนหงส์	วัดสวนหงส์ เป็นวัดที่เก่าแก่ ชาวบ้านให้ความศรัทธาและเลื่อมใส ซึ่งมีพระครูคุณารักษ์ (หลวงพ่อบลิ้ม) เป็นเจ้าอาวาส เป็นพระเกจิอาจารย์ด้านพระพุทธรูปที่ชาวอำเภอบางปลาม้าและใกล้เคียง ให้ความเคารพนับถือศรัทธาในตัวพระคุณท่าน
วัดดอกบัว	วัดดอกบัว เป็นวัดที่เป็นที่ตั้งของห้องสมุดเจดีย์ที่สวยงามและมีหนังสือที่น่าสนใจเป็นจำนวนมาก
วัดอาน	วัดอาน มีหลวงพ่ोजันทรังษีเป็นที่สักการะของประชาชนทั่วไป
วัดบางเลน	วัดบางเลน เป็นวัดที่มีอุโบสถ์สวยงาม มีพระที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านอยู่ห่างจากจังหวัดประมาณ 24 กม. ภายในบริเวณวัดมีค้างคาวแม่ไก่อยู่เป็นจำนวนมากอาศัยเกาะอยู่ตามต้นไม้
อุทยานมัจฉา วัดป่าพฤกษ์	อุทยานมัจฉาวัดป่าพฤกษ์ ที่หน้าวัดป่าพฤกษ์มีปลาธรรมชาติที่ทางวัดสงวนพันธุ์ปลาไว้ไม่ให้บุคคลใดมาจับปลาและทางวัดได้ให้อาหารเพื่อทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนได้มาพักผ่อนหย่อนใจ มีพันธุ์ปลามากมายหลายชนิดโดยเฉพาะปลาสร้อยตัวละหลายกิโลกรัม ประมาณหลายร้อยตัวและปลาอื่นๆ รวมหลายพันตัวมีนักท่องเที่ยวมากมายหลายพื้นที่มาเที่ยวและให้อาหาร
วังมัจฉา วัดศาลี	วังมัจฉา วัดศาลี เป็นอุทยานมัจฉา มีปลามากมายบริเวณคลองหน้าวัด เช่นปลาสร้อย ปลาทราย ปลาเทโพ เป็นต้น

จากเอกสารที่นำเสนอผู้วิจัยจะนำความรู้ในเรื่องอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่ที่ศึกษาวิจัยในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวในประเด็นการท่องเที่ยวในด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ข้อมูลการศึกษาวิจัยได้รอบด้านและสามารถอธิบายสิ่งที่ต้องการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการจัดการเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษาในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีได้

2.2 ข้อมูลทั่วไปของชุมชนตลาดเก่าห้องอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ปรีชา ศิริสมบุญแนว(2549)กล่าวว่า ตลาดเก่าห้องเป็นตลาดห้องแถวเก่าแก่ ตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำท่าจีน อายุประมาณ 100 ปี สร้างประมาณต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบางปลาม้า หมู่ที่ 2 ตำบลบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีจากเอกสารที่มีผู้เขียนเกี่ยวกับประวัติตลาดเก่าห้อง และจากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุ คำว่า “ตลาดเก่าห้อง” น่าจะนำมาจากชื่อของบ้านเก่าห้อง ซึ่งเป็นบ้านโบราณมีประวัติสืบทอดมายาวนานตลาดเก่าห้องเล่ากันว่าสร้างขึ้นโดยชาวจีนคนหนึ่งชื่อ “นายสง” อพยพมาจากกรุงเทพฯ มาทำมาค้าขายอยู่บริเวณละแวกบ้านเก่าห้อง กิจการค้ารุ่งเรืองดี ในราว พ.ศ. 2424 ได้แต่งงานกับ “นางแพ” ซึ่งเป็นหลานสาวของขุนกำแหงฤทธิ์แห่งบ้านเก่าห้อง และได้ประกอบอาชีพค้าขายที่แพ ซึ่งสร้างขึ้นไว้ 1 หลัง จอดอยู่ริมหน้าบ้านเก่าห้อง ซึ่งในสมัยก่อนเป็นย่านค้าขายที่มีเรือแพขายของสองฝั่งแม่น้ำนายสง หรือที่ชาวบ้านมักนิยมเรียกว่า “เจ๊ก-รอด” ทำการค้าขายสินค้าทุกประเภทโดยเฉพาะเครื่องบวช เครื่องมืออุปกรณ์ทำนา และเครื่องอุปโภคบริโภคทั้งหลายจนร่ำรวย และรู้จักกันในนามต่อมาว่า “นายบุญรอด เหลียงพานิช” ในปี พ.ศ. 2467 โจรได้ปล้นแพของนายบุญรอด และได้ทำการประทุษร้ายนางแพจนถึงแก่กรรม หลังจากนั้นไม่นานนายบุญรอดได้สมรสกับนางส้มจิ้น นายบุญรอดเริ่มวางแผนผังและสร้างตลาดบริเวณฝั่งตรงข้ามบ้านเก่าห้อง โดยโยกย้ายแพทั้งหลายขึ้นไปค้าขายบนบกคือในตลาด เพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าขายทางน้ำในบริเวณนั้น และเปิดการค้าทางบกมากขึ้นและนำชื่อบ้านเก่าห้องมาเป็นชื่อตลาด คือ “ตลาดเก่าห้อง” ต่อมาในปี พ.ศ. 2477 นายบุญรอดได้สร้างป้อม ซึ่งกว้างประมาณ 4 เมตร ยาวประมาณ 4 เมตร มี 5 ชั้น ชั้นบนสุดเป็นคาดฟ้า แต่ละชั้นบริเวณฝาผนังของทุกด้านมีรูปกลมโต ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 นิ้ว โดยมีพระยารามราชศักดิ์เจ้าเมืองสุพรรณบุรีในสมัยนั้นมาเป็นผู้ทำพิธีเปิด เหตุที่สร้างป้อมขึ้นมาเพราะในระบายนั้นพวกโจรหรือที่เรียกว่า “เสือ” หลายคนออกปล้นฆ่าตามริมน้ำท่าจีนเสมอ จึงได้สร้างป้อมไว้สังเกตการณ์และมีการเตรียมการป้องกันการปล้นสะดมของเสือทั้งหลายด้วย ถ้าเสือมากคนจะขึ้นไปประจำอยู่ในป้อมตามชั้นต่างๆ เอาปืนส่องยิงตามรูทั้ง 4 ด้านของป้อม เพื่อต่อสู้กับเสือที่มาปล้น

ในอดีตตลาดเก่าห้องนอกจากจะเป็นศูนย์กลางการค้าขายแล้วยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำที่สำคัญ ผู้คนจากพื้นที่ใกล้เคียงที่จะเดินทางหรือไปทำการค้าขายในตัวเมือง

สุพรรณบุรี และกรุงเทพฯ จะต้องมาลงเรือโดยสารที่ตลาดเก่าห้อง เพราะสมัยก่อนหนทางยังไม่เจริญ จึงต้องใช้การคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก สภาพในอดีตของตลาดเก่าห้องที่เป็นศูนย์กลางการค้าขายและศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำนับวันแต่จะหายไป เนื่องจากการคมนาคมเจริญมากขึ้น ถนนเข้ามาแทนที่แม่น้ำ ตลาดเก่าห้องก็ยังคงเป็นชุมชนริมน้ำที่ใช้ชีวิตอยู่กันอย่างเรียบง่าย ฟังพาอาศัยเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ยังรักษาเอกลักษณ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีไว้ แม้กาลเวลาจะล่วงเลยผ่านไปแต่ตลาดเก่าห้องยังคงยืนหยัดตระหง่านอยู่คู่แม่น้ำท่าจีนสืบไป

ตลาดเก่าห้อง แบ่งเป็น 3 ส่วน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554) คือ ตลาดบน ตลาดกลาง และตลาดล่าง

ตลาดบน

มีอายุประมาณ 74 ปี รูปแบบการก่อสร้างเป็นสถาปัตยกรรมจีนปนไทย คือ ปลูกเป็นห้องไม้แถว 2 ชั้น คลุมหลังคาสูง หน้าหน้าเข้าหากันประมาณ 20 ห้อง โดยมีพระราชอุสุวรรณหงษ์เป็นผู้ก่อสร้างสิ่งนี้นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมได้มีดังนี้

1. สถาปัตยกรรมเรือนไม้โบราณ 2 ชั้น
2. ฐาใหญ่โบราณ (แต่เดิมชาวบ้านตลาดบนมักเจ็บไข้ล้มป่วย และเสียชีวิตอยู่บ่อยๆ เนื่องจากเชื่อกันว่าเกิดจากที่เมรุวัดลานคาตั้งตรงข้ามกับตลาด ต่อมาจึงได้ให้จีนแสดมาตรวจดูว่าเกิดจากสาเหตุใด ภายหลังจีนแสดได้แนะนำให้ สร้างฐาขึ้นตั้งไว้บนช่อ เพื่อเป็นการแก้เคล็ด และป้องกันภัยสิ่งไม่ดีต่างๆ ไม่ให้เข้ามาหลังจากนั้น เป็นต้นมาชาวบ้านตลาดบนจึงอยู่อย่างสงบสุขเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน)

3. ซักรอก (ม่านบังแสงที่สะท้อน ถึงภูมิปัญญาชาวบ้านในอดีต)
4. มีของฝากน่าสนใจ คือ ขนมเปี๊ยะ

ตลาดกลาง

เดิมเป็นโรงสีของนายทองดี ต่อมาสร้างห้องแถวไม้เพิ่มเติมประมาณ 10 หลัง รูปแบบการสร้างแบบสถาปัตยกรรมจีนในอดีตมีท่าเรือที่สำคัญในการขนส่ง ซื้อขายสินค้าข้าวสาร อีกทั้งยังมีท่าเรือในการรับส่งชาวบ้าน ในตลาดรวมถึงหมู่บ้านใกล้เคียงที่ต้องการเดินทาง ไปยังตัวเมือง จ.สุพรรณบุรี บางกอก(กทม.) ฯลฯ ปัจจุบันตลาดกลางมีอายุประมาณ 74 ปี เคยเป็นสถานที่ถ่ายภาพยนตร์ ละคร และโฆษณา มาแล้วหลายมากมาย เช่น เรื่องอั้งยี่, 7 ประจัญบาน, อยู่กับก๋ง, แม่เบี้ย เป็นต้น สำหรับสถานที่ที่น่าสนใจของตลาดกลาง ได้แก่

1. โรงสีเก่า (สถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์)
2. เรือนไม้เก่า
3. เครื่องพิมพ์โบราณอายุร่วม 80 ปี (โรงพิมพ์ไฟโรจน์)

4. บ้านสะสมเหล่าเก่า

5. ศาลเจ้าแม่ทับทิม

ตลาดล่าง

เป็นศูนย์กลางการค้าขายที่เจริญรุ่งเรืองในอดีต มีอายุเก่าแก่ประมาณ 104 ปี (สร้างประมาณปี พ.ศ.2465) สร้างโดย นายบุญรอด เหลียงพานิช สร้างเป็นห้องแถวไม้ 2 ชั้นแบบสถาปัตยกรรมจีนโบราณ และยังเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเยี่ยมชมวิถีชีวิต และความเก่าแก่ของตลาดได้ทุกวัน ได้แก่

1. หอคูโจรหรือ ป้อมปราบโจร เป็นหอคอยรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนโบราณ ก่ออิฐถือปูน กว้าง 3x3 เมตร สูงราวตึก 4 ชั้น มีบันไดขึ้นทั้ง 4 ชั้น ชั้นบนสุดเป็นคาค้ำ แต่ละชั้นฝาผนังจะมีการเจาะรูกลมโต มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3 นิ้ว มีไว้สำหรับรับแสงสว่างภายใน และไว้สำหรับเสียบปืน ชุมโจร โดยจัดชายฉกรรจ์ คอยจัดเวรยามเฝ้าระวังป้องกันโจร ผู้ร้ายที่จะเข้ามาบุกปล้นตลาดในสมัยนั้น มีโจรผู้ร้ายชุกชุมมาก ในสุพรรณบุรี ทั้งโจรมเหศวร เสือดำ เสือใบ ฯลฯ เมื่อขึ้นไปถึงบนสุด จะมองเห็นทิวทัศน์ได้ไกลไม่ว่าทางบกหรือทางน้ำ ตลอดจนพื้นที่โดยรอบของตลาดเก่าห้อง ได้ทั้งหมดหอคูโจรแห่งนี้ ถูกสร้างขึ้น โดย เจ้าแก้วบุญรอด เหลียงพานิช ใช้ระยะเวลาการก่อสร้าง 1 ปีเศษ ซึ่งมีพระยารามราชภักดี เจ้าเมืองสุพรรณบุรี ในสมัยนั้น ซึ่งได้มาทำพิธีเปิดเมื่อปี พ.ศ.2477

2. ของเก่าโบราณข้ามหาเจริญ (นาฬิกา ตะเกียง)

3. สถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ และสารคดี เช่น เรื่องลอลลายมังกร ดงดอกเหมย อยู่กับกิ่ง

4. ชุมชนบ้านไม้เรือนเก่า

นอกจากนี้ยังมีงานประจำปีไหว้ศาลเจ้าพ่อ หลักเมืองตลาดเก่าห้อง (งานจิว) ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของบุคคลทั่วไป

2.2.1 การเดินทาง

ตลาดเก่าห้องตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 เทศบาลตำบลบางปลาหมอ อำเภอบางปลาหมอ จ.สุพรรณบุรี เลยจากตัวอำเภوبرะมาณ 3 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดประมาณ 10 กิโลเมตร

จากเอกสารที่นำเสนอผู้วิจัยจะนำความรู้ในเรื่องชุมชนตลาดเก่าห้องอำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่ที่ศึกษาวิจัยในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวในประเด็นการท่องเที่ยวในด้านการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้ข้อมูลการศึกษาวิจัยได้รอบด้าน และสามารถอธิบายสิ่งที่ต้องการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนตลาดเก่าห้องอำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรีได้

2.3 ข้อมูลทั่วไปของชาวไทยพวน

ตัวดี ท.ทิวเทือกเขา(2552) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชาวไทยพวนในประเทศไทยไว้ว่าพวน (Phuen, Puen) เป็นคำที่เรียกกลุ่มชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแคว้นเชียงขวางหรือบริเวณที่ราบสูง ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีอาณาเขตติดต่อกับญวน ได้ชื่อว่าพวน เพราะเชียงขวางมีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่านพื้นที่ ชื่อแม่น้ำพวน ชาวพวนนิยมตั้งถิ่นฐานสร้างที่ทำกินบริเวณลุ่มแม่น้ำ ด้วยมีอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ไถนา เมื่ออพยพมาอยู่ในประเทศไทย จึงเลือกสถานที่สร้างบ้านเรือนอยู่ตามแม่น้ำลำคลอง สังเกตได้จากชาวไทยพวนอำเภอปากพลี จะสร้างบ้านอยู่ตามลำคลองตลอดแนว ตั้งแต่ตำบลหนองแสง ตำบลเกาะหวาย ตำบลเกาะโพธิ์ จนถึงตำบลท่าเรือ เป็นต้น ที่อำเภอเมืองนครนายก จะมีชาวไทยพวนอาศัยอยู่ที่ตำบลสาธิตา และตำบลเขาพระชาวไทยพวนในจังหวัดนครนายก เชื่อกันว่า อพยพเข้ามาในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ประมาณปี พ.ศ. 2322 เมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงโปรดเกล้าให้ สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก ยกทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองต่างๆ ซึ่งมีชื่อเรียกรวมกันว่าหัวพันทั้งห้าทั้งหก ประกอบด้วยเมืองคำม่วน เมืองคำเกิด เมืองเวียงไชย เมืองไพศาลลี เมืองซำเหนือ และเมืองเชียงขวาง ได้กวาดต้อนเอาลาวเวียง (ลาวเวียงจันทน์) ลาวพวนและลาวโซ่ง มาไว้ที่เมืองร้าง (เพราะถูกพม่ากวาดต้อนราษฎรไปตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เมื่อ พ.ศ. 2310) เช่นเมืองสุพรรณบุรี สระบุรี ลพบุรี นครนายก และฉะเชิงเทรา ระยะที่สอง ในราวปี พ.ศ. 2335 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมืองแกลงและเมืองพวนแข็งข้อต่อเมืองเวียงจันทน์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์จึงได้ยกทัพไปปราบและกวาดต้อนครอบครัวลาวทรงดำ(ลาวโซ่ง) และลาวพวนส่งมากรุงเทพฯ ลาวทรงดำถูกส่งไปอยู่ที่เพชรบุรี ลาวพวนถูกส่งมาที่เมืองสุพรรณบุรี ลพบุรี สระบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา ราชบุรีและจันทบุรี ด้วย ระยะที่สาม ในราวปี พ.ศ. 2370 เจ้าอนุวงศ์เมืองเวียงจันทน์ ก่อกบฏต่อกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าให้พระยาราชสุภาวดี(เจ้าพระยาบดินทร์เดชา) เป็นแม่ทัพ ขึ้นไปปราบกบฏ และได้กวาดต้อนครอบครัวลาวพวนมาไว้ที่อำเภอทับนูนบุรี อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดลพบุรี และจังหวัดพิจิตร เป็นต้น ชาวไทยพวน มีอุปนิสัยขี้มขี้มแจ่มใส โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรักสงบ ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีวัฒนธรรม มีภาษา มีความผูกพันในระบบเครือญาติ เผ่าพันธุ์ เป็นเอกลักษณ์ของตนเองมาช้านาน ชาวไทยพวนจะพูดได้ทั้งภาษาไทยกลาง และภาษาไทยพวน โดยจะใช้ภาษาไทยกลางพูดกับคนต่างถิ่น แต่จะพูดภาษาไทยพวนกับกลุ่มชนเดียวกัน ภาษาพูดของไทยพวนมีสำเนียงไพเราะ ซึ่งจะแตกต่างจากภาษาพูดของลาวเวียง ที่มีสำเนียงสั้นๆ ห้วนๆ

นับตั้งแต่พม่าตีกรุงศรีอยุธยาแตกเมื่อปี พ.ศ. 2310 เป็นต้นมา (ถนัด ชันด์ทอง, 2549) ได้กวาดต้อนผู้คนอพยพไปเป็นเชลยที่ประเทศพม่า เพื่อที่จะตัดกำลังคนไม่ให้เกิดการรวมตัวกันแข็ง

ข้อต่อสู้ได้อีก ทำให้หัวเมืองต่างๆ ร้างคน สุพรรณบุรีก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะช่วงหลัง พ.ศ. 2310 จำนวนประชากรยิ่งน้อยลงมาก เนื่องจากถูกกวาดต้อนไปในสงครามไทยพม่า จนกระทั่งปี พ.ศ. 2316 ภาวะสงครามยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีวิตกรับสั่งให้เจ้าเมืองในเขตหัวเมืองชั้นใน อย่างพระยาสุพรรณบุรี พระยาอ่างทอง พระยาชัยนาท พระสิงห์บุรี พระพรหมบุรี พระยาลพบุรี หลวงอินทร์บุรี คุณเล็กพรรคพวกสม หรือไพร่สมของมูลนายเหล่านั้น เข้าไปขุดเลนในพระนคร ปรากฏว่าเจ้าเมืองเหล่านี้ไม่สามารถจัดหากำลังคนให้ทันตามกำหนดได้ ต้องโปรดให้เจ้าพระยาจักรีเสนาบดีที่คุมหัวเมืองมีหนังสือเร่งออกมามีครั้งหนึ่งแสดงให้เห็นว่าเมืองสุพรรณบุรีไม่สามารถระดมหาไพร่พลให้พอเพียงพอต่อการจัดทัพให้ครบถ้วนได้ อย่างไรก็ตาม สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ในเวลาต่อมาทรงพยายามเข้ามาฟื้นฟูสภาพชุมชน ในพื้นที่แถบนี้รวมถึงเมืองสุพรรณบุรี ให้ผู้ภาวะปกติ เพื่อวางกำลังคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีเพียงพอในการผลิตข้าวและหาของป่าสามารถหล่อเลี้ยง และเป็นกองกำลังปกป้องราชธานีเหมือนเมื่อครั้งสมัยอยุธยา

ด้วยนโยบายเพิ่มกำลังพล ของพระเจ้ากรุงธนบุรีต่อเนื่องจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 และพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 จึงมีเหตุการณ์กวาดต้อนเชลยศึกจากประเทศลาว เข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทย โดยส่งเชลยศึกที่อพยพมาเพราะแพ้สงคราม และที่อพยพมาด้วยความเต็มใจ ไปในภูมิภาคต่างๆ ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และตะวันออก จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรเบาบาง นโยบายของรัฐจึงได้จัดกำลังคนที่กวาดต้อนจากหัวเมืองลาวและเขมร ให้มาตั้งถิ่นฐานในแถบหัวเมืองภาคตะวันตก รวมทั้งจังหวัดสุพรรณบุรีด้วย

การอพยพของชาวพวนที่เข้ามาในจังหวัดสุพรรณบุรี จากข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์พอที่จะจัดระยะของการอพยพเข้ามา 3 ระยะด้วยกันคือ

ระยะที่ 1 ประมาณปี พ.ศ. 2322 จากนโยบายรัฐบาลกลาง ตั้งแต่ครั้งกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินทรงโปรดให้กองทัพเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์ ยกทัพไปที่เมืองเวียงจันทน์ และหัวเมืองต่างๆ ที่เรียกกันว่า หัวพันทั้งห้าทั้งหก ประกอบด้วยเมืองคำม่วน เมืองคำเกิด เมืองเวียงไชย เมืองไพศาลดี เมืองซำเหนือ และเมืองเชียงขวาง ยึดทรัพย์สิ่งของ และครอบครัวเข้ามา ในเมืองพันพร้าว และให้ทัพหลวงพระบางไปตีเมืองทันต์ ซึ่งญวนเรียกว่าเมืองซ้อหัว เมืองม่อย กองทัพครั้งนั้นได้กวาดต้อน เอาลาวเวียง ลาวพวน ลาวโซ่ง ลาวทรงดำ โดยเฉพาะลาวพวน ส่วนหนึ่งจากเมืองเชียงขวางบางส่วนเนื่องจากภาวะสงครามได้อพยพ และถูกกวาดต้อนมาไว้ในเวียงจันทน์ร่วมกับลาวเวียง เมื่อเวียงจันทน์แพ้ศึก ลาวพวนจึงถูกกวาดต้อนมาพร้อมกับลาวเวียงอีกส่วนหนึ่งด้วย ในครั้งนั้น พ.ศ. 2322 โปรดให้ครอบครัวเชลยศึกเหล่านั้นไปตั้งครอบครัวแถวเพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และจันทบุรี

ระยะที่ 2 การอพยพของชาวพวนเกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2335 ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 เมืองแกลงและเมืองพวนแข็งข้อต่อเมืองเวียงจันทน์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์จึงยกทัพไปปราบปราม และกวาดต้อนครอบครัวลาวทรงดำ ลาวโซ่ง และลาวพวนส่งมากรุงเทพฯ และด้วยนโยบายราชธานี ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 เป็นต้นมา ในการจัดสรรกำลังคนที่ได้มาจากการกวาดต้อนหัวเมืองลาว เขมร ให้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในแขวงเมืองนี้รวมทั้งสุพรรณบุรีด้วย

ระยะที่ 3 การอพยพของชาวพวน เข้ามาในจังหวัดสุพรรณบุรีในปี พ.ศ. 2370 ถือว่าเป็นการอพยพครั้งใหญ่ที่สุดในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ ในปี พ.ศ. 2368 เจ้าอนุวงศ์ราชบุตรพระเจ้าสิริบุญสาร ผู้เคยมาอยู่กรุงเทพฯ ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ได้นำไพร่พลมาร่วมในงานพระเมรุพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 (พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเคยขอแรงไพร่พลเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ให้ไปตัดต้นตาลที่สุพรรณล่องแม่น้ำลงไปใช้งานที่เมืองสมุทรปราการ) ต่อมาเมื่อจะเสด็จกลับเวียงจันทน์ได้ทูลขอชาวลาวที่อยู่ในเมืองไทยกลับไปยังเวียงจันทน์ แต่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงอนุญาต

สมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เขมรหันไปศึกฝักกับญวนและพยายามแผ่อำนาจเข้ามาทางเวียงจันทน์ พระองค์ทรงมีพระราชดำริทำสงครามกับเขมร และปราบญวน ทรงโปรดให้ยกทัพบกและทัพเรือไปตีเขมรและญวน โปรดให้กองทัพบกยกไปทางเหนือเกลี้ยกล่อมกวาดต้อนครัวเมืองเวียงจันทน์ตลอดจนเมืองพวนมาไว้ในประเทศ ให้ไต่บ้านไต่เมืองเป็นกำลังรีพลต่อไปอย่าให้เป็นเชื้อสายทางเสบียงอาหารแก่ข้าศึกได้ ทรงกำชับให้แม่ทัพไทยเกลี้ยกล่อมพวกพวนกำชับให้เจ้าเมืองแต่งคนรักษาด่าน กวดขันอย่างให้พวกพวนหันกลับบ้านเมืองได้ เพราะกลัวว่าจะไปรวมตัวกับหลวงพระบางเมืองพื้เมืองน้องอาจร่วมกันแข็งข้อต่อไทยได้ ครั้นต่อมาเจ้าอนุวงศ์ไม่พอพระทัยที่รัชกาลที่ 3 ไม่ทรงอนุญาตให้นำครอบครัวชาวลาวกลับบ้านเมือง จึงก่อกบฏต่อไทยโปรดให้พระยาราชสุภาวดี หรือเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์สิงหเสนี) ที่สมุหนายก ในเวลาต่อมาได้ยกทัพไปปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ พ.ศ. 2369-2371 ในครั้งนั้นได้เผาเวียงจันทน์เสียราบเป็นหน้ากลอง เหลือไว้เพียงวัดพระแก้ว และวัดศรีษะเกษ กวาดต้อนครอบครัวเข้ามาจนเวียงจันทน์เกือบเป็นเมืองร้าง พงสาวดารระบุว่า ครัวเมืองเวียงจันทน์ ชาวพวนต้องอพยพจากหัวพันทั้งห้าทั้งหกเข้ามาอยู่ที่บ้านหมี่ บ้านทับคล้อ บ้านทุ่งโพธิ์ วัวหลุม และพิษณุโลก นอกจากนี้ยังมีกรกลางถึงพวกชาวลาวพวนว่าเดิมอยู่เมืองพวน เชียงขวาง ซ้ำเหนือ ซ้ำใต้ สิบสองปันนา สิบสองจุไท ต่อมาพวกจีนฮ่อรบกวานจึงจำเป็นต้องทิ้งบ้านเรือนอพยพมาทางใต้ คือหนองคาย ปราจีนบุรี นครนายก สระบุรี นครสวรรค์ พิษณุโลก และสุพรรณบุรี ฯ

ผลจากกบฏเจ้าอนุวงศ์ 2370 เกี่ยวข้องกับชาวพวนจังหวัดสุพรรณบุรี คือ ในครั้งนั้น พงศาวดารระบุว่า “ครัวเมืองเวียงจันทน์” ในครั้งนั้น โปรดให้อยู่เมืองลพบุรีบ้าง สระบุรีบ้าง สุพรรณบุรีบ้าง เมืองนครไชยศรีบ้าง พวกเมืองนครพนมที่พระอินทราชาไปเกลี้ยกล่อม ก็เอามาไว้ที่เมืองพนัสนิคม กับพวกลาวปากน้ำ ซึ่งไปตั้งอยู่ก่อน

ลาวที่อพยพมาในครั้งนั้นเข้าสู่จังหวัดสุพรรณฯ โดยลาวทรงดำไปตั้งถิ่นฐานอยู่แถบสวนแดงอุ้มทอง ส่วนลาวเวียง และลาวพวนซึ่งมีจำนวนมากว่า ต่างกระจัดกระจายอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ชาวพวนกลุ่มนี้ก็คือ บรรพบุรุษของชาวพวนอำเภอบางปลาม้าในปัจจุบันนั่นเอง

ประวัติไทยพวนของอำเภอบางปลาม้าที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ และกระจายออกไปในปี พ.ศ. 2370 นั้น สอดคล้องกับนโยบายในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกวาดต้อนลาวต่างๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองสุพรรณฯ เช่นเดียวกับหัวเมืองภาคตะวันตก ไพร่เชลยศึกเหล่านี้ได้รับการสักข้อมือเป็นไพร่หลวง โดยมีกรมแต่งตั้งนายกองส่วนใหญ่จากผู้นำกลุ่มเชลยดั้งเดิม

ตารางที่ 2.4 จังหวัดที่มีกลุ่มไทยพวน

จังหวัดหนองคาย	อ.ศรีเมืองใหม่ อ.โกสุมพิสัย (คุณศรัทธาอินทรพานิชเป็นผู้บอกไม่ทราบว่าที่บ้าน อะไรบ้าง)
จังหวัดอุดรธานี	อ.บ้านผือ และบ้านเชียง อ.หนองหาน
จังหวัดสุโขทัย	อ.ศรีสำหล้าย มีหาดสูง หาดเสี้ยว บ้านใหม่ แม่ราก อ.สวรรค โลก มีบ้านคลองมะพลับอ.ลานหอย มีบ้านวังหาด
จังหวัดแพร่	อ.เมือง มีบ้านทุ่งไห้งเหนือ - ใต้
จังหวัดพิจิตร	อ.ตะพานหิน มีทุ่งโพธิ์ วังทับค้อ วังลุ่ม ป่าแดง
จังหวัดพิษณุโลก	อ.วังทอง มีบ้านเข็ก
จังหวัดอุดรดิตถ์	อ.เมือง มีบ้านปากฝาง ผาจุก
จังหวัดสุพรรณบุรี	อ.บางปลาม้า มีลานคา กกม่วง บ้านด่าน บ้านสูตร อุทุมพร บ้านหมี่ บ้านเก่าดอกบัว ไร่เด็ยว เก้าห้อง มะขามลัม

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

จังหวัดสิงห์บุรี	อ.พรหมบุรี มีเสาธงทอง กุฎีทอง โพธิ์เอน อุดมะพิชัยบางน้ำ เขียว โภคภิวัฒน์
จังหวัดลพบุรี	อ.เมือง มีบ้านถนนใหญ่ - แคนโคกกระเทียม อ.บ้านหมี่ มีบ้าน กลาง สว่างอารมณ์ราษฎร์ธานี โบสถ์ โพนทอง เชียงงา บ้าน กล้วย บ้านหมี่ใหญ่-น้อย บางกะพี้ใหญ่-น้อย สะเตยใหญ่- น้อย สำโรงใหญ่-น้อย หินปักใหญ่-เหนือ-ทุ่ง มะขามเอน-เต่า ทุ่งทะเลหญ้าเขาวงกต บ้านทราย วังวัดเหนือ-ใต้ คลองไม้ เสียบ หัวเขา เนินยาว ดงพลับ หัวยแก้วหนองทรายขาว หลุม ข้าว สระใหญ่ ไร่ใหญ่
จังหวัดนครนายก	อ.ปากพลี มีบ้านใหม่ ฝิ่งคลอง ท่าแดง หนองแส หนองहुลิง คลองตะเคียน คลองคล้ายเกาะกา เข้มไค้ง สะแกชิง ชุมข้าว โพธิ์ศรี กลางโสภา โพธิ์ทอง เกาะหวาย หนองหินแ่
จังหวัดปราจีนบุรี	อ.โคกปี่ และ อ.ศรีมหาโพธิ มีหัวซา หัวหว้า หัวนา หัวสระ ข่อย หายโสก โลกปี่ โลกวัด โลกพนมดี หนองเสื่อ หนอง สะแก หนองเกด หนองนก หนองบ้ำหมู หนองปรือ หนองเสื่อ โพนไทร โพนกระเบา คอนสับฟาก ดงกะทงยาม บ้านแล้ง คู้ดำพัน ไร่ขาด ละบะเาะไร่ ปรือวายส้มแสง แปรง ไร่ เกาะกะต่าย ม่วงขาว ซ้ำหว้า อ.อรัญประเทศ มีบ้านระหัด ตึก
จังหวัดฉะเชิงเทรา	อ.พนมสารคาม อ.สนามชัย มีเมืองกลาง เมืองกลาย เมืองแมด หนองปรือน้อย หนองเค็ดหนองลี หนองยาว หนองเต่าชน หนองปลาตอง หนองน้ำดำ หนองเสื่อ หนองโพรง หนอง แหนนาล้าน้ำ นาล่าบก จอมศรี จอมมะณี เชียงใต้ เต่า เหล็ก เต่าอิฐ มหาเจดีย์ ราชฮ้างหัวกะสัง บ้านช่อง บาง พะเนียง ชุมข้าว โพธิ์ใหญ่ บ้านค้อ บ้านแล้ง ลาดกะทิง ดอน ทะนา
จังหวัดน่าน	อ.เมือง บ้านหัวยลมือ (เหล็กมือน) อ.ท่าวังผา บ้านฝายมูล

ประเพณีของชาวไทยพวน

ชาวพวนนอกจากจะนับถือและยึดมั่นในศาสนาพุทธแล้วชาวพวนยังมีขนบธรรมเนียมและประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของตนมาแต่โบราณชาวพวนนั้นเคร่งครัดต่อขนบธรรมเนียมและประเพณีของตนมากซึ่งได้ถือปฏิบัติมาตามแบบอย่างบรรพบุรุษในรอบปีหนึ่งประเพณีของชาวพวนที่ยึดถือและปฏิบัติกันมีดังนี้คือ(สุเทพพรหมศิลป์, 2536, น. 84)

เดือนอ้ายบุญข้าวจี

เดือนยี่บุญข้าวหลาม

เดือนสามบุญกำฟ้า

เดือนห้าบุญสงกรานต์

เดือนหกบุญหมู่บ้าน

เดือนแปดบุญเข้าพรรษา

เดือนเก้าบุญห่อข้าว

เดือนสิบเอ็ดบุญตักบาตรเทโว

เดือนสิบสองใส่กระจาดเทศกัมมาชาติสนุกแลฯ

นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติอีกหลายอย่างเช่นการแห่บั้งไฟ การเซิ้งนางแมว การลากกระดาน(กองข้าว) การสู้ขวัญข้าว ประเพณีกำเียนฯลฯ ในปัจจุบันประเพณีต่างๆ ของชาวพวนส่วนมากยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่บางประเพณีก็ได้เลิกไปแล้วบางประเพณีก็ได้ทำแบบไม่ต่อเนื่องกันกระทำเป็นบางครั้งบางคราวบางประเพณีก็มีปฏิบัติกันในเพียงบางจังหวัดเท่านั้น ประเพณีที่สำคัญของชาวพวน ได้แก่(ยุพินแทนมณีและคณะ, 2547)

ประเพณีกำฟ้า

คำว่า "กำ" เป็นคำพวน หมายถึงการสักการะคำว่า "ฟ้า" หมายถึงเจ้าฟ้า เจ้าแผ่นดินหรือผู้ที่อยู่สูงเทียมฟ้า คือพวกเทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่อาจเห็นได้ คำว่า"กำฟ้า" หมายถึง การนับถือการสักการบูชาฟ้า ยังคงปฏิบัติกันอยู่ในหมู่บ้านพวนทุกจังหวัดทั่วประเทศ แต่ละท้องที่จะกำหนด วันเวลา คาดเคลื่อนกัน ไปบ้างในห้วงเวลาของเดือนอ้าย ขึ้น 14 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 13 ค่ำและเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ ทั้งนี้เป็นการตกลงของชาวพวนในแต่ละท้องที่เดิมทีเดียวในหมู่บ้านพวนโดยทั่วไปจะถือเอาวันที่มีผู้ได้ยินเสียงฟ้าร้องครั้งแรกในเดือน 3 ให้เป็นวันเริ่มกำฟ้าแต่การยึดถือตามแนวนี้มักเกิดปัญหาในเรื่องข้อโต้แย้งกันอยู่เสมอว่าคนนั้นได้ยินคนนี้ไม่ได้ยิน เป็นที่รำคาญใจการที่ได้ยินเสียงฟ้าร้องครั้งแรกในเดือน 3 นี้ ถือกันว่า ฟ้าเปิดประตูน้ำโดยมากกานบ้าน (หัวหน้าหมู่บ้าน)จะถือเอาการฟังเสียงฟ้าของคนหูตึงในหมู่บ้านเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเสียงฟ้าร้องที่ดังจริงๆจนผู้คนสามารถได้ยินกันอย่างทั่วถึง

กิจกรรมที่ชาวพวนถือปฏิบัติกันในระหว่างกำฟ้ามี 3 ประการ คือประการที่ 1 งดเว้นจากการงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำทั้งหมดประการที่ 2 ทำบุญใส่บาตรประการที่ 3 ประกอบพิธีตั้งบายศรีบูชาฟ้าและประกาศขอพรจากเทพยดาที่รักษาท้องฟ้าหรือผีฟ้าตามประเพณีนั้น “วันสุกดิบ” อันเป็นวันเตรียมงานตรงกับวันขึ้น 2 ค่ำเดือน 3 บรรดาแม่บ้านช่วยกันทำกับข้าวปุ้น (ขนมจีน) ข้าวหลาม ข้าวจีเพื่อนำไปเช่นผีฟ้า การเผาข้าวหลามทิพย์จะทำบริเวณลานวัด เวลาประมาณบ่ายสามโมงเย็นพระสงฆ์ทำพิธีเจริญพุทธมนต์เย็น ในปะรำพิธีที่จัดเตรียมไว้ผู้อาวุโสในหมู่บ้านที่มีความรู้ด้านการประกอบพิธี จะทำหน้าที่พราหมณ์สวดเบิกบายศรีบูชาเทพยดา ผีฟ้าแล้วอ่านประกาศอัญเชิญเทวดาให้มารับเครื่องเช่นสังเวชมารับรู้พิธีกรรมบางท้องที่มีการรำขอพรจากฟ้าเสร็จพิธีแล้วต่างก็แยกย้ายกันกลับบ้านตกลางคืนก่อนเข้านอนคนแก่คนเฒ่าจะเอาไม้ไปเคาะที่เตาไฟแล้วกล่าวคำพูดอันเป็นมงคลในทำนองที่ให้ผีฟ้าผีบ้าน ผีเรือน ช่วยมาปกป้องรักษาคนในครอบครัวให้มีความสุขอยู่ดีมีสุขให้ข้าวปลาอาหารอย่างอุดมสมบูรณ์เข้าขึ้นเป็นวันกำฟ้าทุกคนในบ้านรีบตื่นแต่เช้าตรูแม่บ้านเตรียมอาหารคาวหวานใส่สำหรับไปถวายพระที่วัดใส่บาตรพระด้วยข้าวหลาม ข้าวจี เมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จแล้วชาวบ้านจะสังสรรค์ด้วยการรับประทานอาหารร่วมกันตกลางไปจนเย็นและกลางคืนมีการละเล่น รื่นริง เช่น แตะหม่าเบีย เสียงกลองเซ็งนางดั่ง เซ็งนางกวก เซ็งนางสะ ฯลฯ สำหรับการเซ็งต่างๆเป็นการเล่นที่เกี่ยวกับการทรงเจ้าเข้าผีประกอบการร้องรำอย่างสนุกสนาน

ในวันกำฟ้า ทุกคนจะหยุดงานหนึ่งวันตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนพระอาทิตย์ตกดิน “เหล็กบ่เฮ็ดต้องฆ้องบ่เฮ็ดตี” (เฮ็ด = ให้, ต้อง = จับ) คงเป็นการป้องกันมิให้ผู้คนถูกฟ้าผ่าในวันที่มีฟ้าคะนองนั่นเองในวันนี้ไม่มีการใช้งานสัตว์เลี้ยงห้ามส่งเสียงอึกทิกกริก โครมผู้ใดฝ่าฝืนเชื่อกันว่าจะถูกฟ้าลงโทษหลังจากวันกำฟ้า (ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3) ไป 7 วัน จะมีการกำฟ้าอีกครั้งวัน และต่อจากครึ่งวัน ไปอีก 5 วัน จึงถือว่า “กำฟ้าแล้ว” (แล้ว = เสร็จ) ในวันนี้ชาวบ้านจะจัดอาหารคาวหวานไปถวายพระอีกครั้งหลังจากนั้นนำคุ้นฟืนที่ติดไฟ 1 คุ้นไปทำพิธีที่ลำน้ำ เรียกว่า “การเสียดเส้ง” โดยการทิ้งคุ้นฟืนที่ติดไฟนั้นให้ไหลไปตามกระแสน้ำเป็นการบูชาและระลึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆอีกทั้งยังเป็น การรบอภกกล่าวแก่เทพยดาผีฟ้าว่าหมดเขตกำฟ้าแล้ว

ประเพณีใส่กระจาด

ประเพณีใส่กระจาดหรือประเพณีเส้อกระจาดเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของชาวไทพวน โดยจะตรงกับฤดูเทศกาลออกพรรษา คือระยะเดือน 11 ข้างแรม การใส่กระจาดเริ่มต้นเมื่อมีการประกวดกำหนดงานบุญมหาชาติแต่ละหมู่บ้านจะกำหนดทำบุญไม่ตรงกัน หากหมู่บ้านใดมีการกำหนดทำบุญก่อนแต่ละบ้านก็จะทำขนมจีนและข้าวต้มมัด นอกจากนี้ยังมีผลไม้ต่าง ๆ เช่น กล้วย อ้อย ส้ม ฯลฯ ไปให้กับหมู่บ้านที่มีงานการทำบุญร่วมกันนี้อาจใช้เงินหรือผลไม้ที่นำมาพร้อมกัน

สมทบทำบุญและการทำบุญนี้เองเรียกว่า“การใส่กระจาด”ก่อนจะถึงวันใส่กระจาดหนึ่งวันเรียกว่า “วันต้อนสาว” คำว่า“ต้อนสาว” เป็นภาษาพวน คือเจ้าบ้านจะไปวานลูกสาวของหมู่บ้านที่รู้จักคุ้นเคยมาช่วยที่บ้านของตนเพื่อทำขนมห่อข้าวต้ม คำข้าวปุ้น(ขนมจีน) และช่วยต้อนรับแขกที่จะมาใส่กระจาดในคืนนี้จะมีหนุ่มๆ ไปเที่ยวตามบ้านสาวๆ ที่ตนชอบอยู่และจะช่วยกันทำขนมไปคุยกันไปตลอดคืนและเตรียมจัดของไว้เลี้ยงแขกจนสว่างพอรุ่งขึ้นก็เก็บกวาดจัดบ้านไว้รับแขกในวันใส่กระจาดในวันรุ่งขึ้นเป็นวันเทศน์ชาวบ้านก็จะนำของที่แขกมาใส่กระจาดทำเป็นกัณฑ์ไปถวายพระที่วัด โดยถือกันว่าการทำบุญมหาชาตินี้เป็นการทำบุญครั้งที่ยิ่งใหญ่ประจำปี

ประเพณีลงช่วง

“ช่วยส่ง”เป็นประเพณีของไทยพวนอย่างหนึ่ง “ช่วง” คงหมายถึงบริเวณที่โล่งแจ้งซึ่งกว้างพอสมควรที่จะเป็นบริเวณรวมคนได้ประมาณ 20 - 30 คน เพื่อจะทำงานบางอย่างได้ โดยทั่วไป "การลงช่วง"หมายถึงการนัดหมายเพื่อนบ้านออกมาทำงานพร้อมกันและเป็นการนัดพบของคนหนุ่มใกล้เคียงกันเช่น ล้องบ้านค้ำ ล้องบ้านซั่ว เป็นต้น

ประเพณีลงช่วงมีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การ ได้พบปะพูดคุยกันของคนหนุ่มสาวเพราะประเพณีสมัยโบราณหนุ่มสาวมีโอกาสดูกันมากงานที่นำมาทำขณะลงช่วงนั้นส่วนใหญ่เป็นประเภทเบ็ดเตล็ด เช่น การทอผ้า ปั่นด้ายกะเทาะเปลือกถั่วลิสง(เตรียมไว้ปลูก) การซ้อมข้าว ฯลฯ และส่วนมากเป็นงานพื้นบ้าน

ก่อนการลงช่วงจะมีการเก็บหัว (เศษไม้ไผ่)เพื่อนำมาก่อเพื่อให้เกิดแสงสว่างในตอนเย็นสาวจะเดินเก็บหัว (เพื่อบอกให้หนุ่มทราบว่าวันนี้จะมีการลงช่วง)มากองรวมกันไว้บริเวณที่จะมีการลงช่วงแล้วขึ้นบ้านประกอบอาหารก่อนแล้วจึงลงช่วงหลังจากรับประทานอาหารและอาบน้ำ แต่งตัวเสร็จประมาณ 2 ทุ่ม ก็จะช่วยกันก่อกองไฟทำงานที่จะทำลงมาจากบ้านและทำกันไปคุยกันไปเป็นที่สนุกสนาน จากนั้นหนุ่มๆในละแวกบ้านก็จะมาเดินเที่ยวกันเป็นกลุ่มๆ การมาของหนุ่มๆ อาจจะเป่าแคน เป่าปากร้องเพลง เป็นการให้เสียงล่งหน้าเพื่อสาวๆ จะได้เตรียมตัวต้อนรับโดยการนำน้ำดื่มมาวางไว้บริเวณงานหรืออาจจะมีขนมหวานไว้ด้วยหนุ่มที่สนใจสาวอาจจะแยกเป็นคู่ๆจะมีบางกลุ่มร้องเพลงและคุยตลกขบขันเป็นที่น่าสนุกสนานตามประสาหนุ่มสาวจนประมาณ 5-6 ทุ่มหนุ่มจะไปส่งสาวกลับบ้านแต่ในบางท้องที่การลงช่วงจะกระทำขึ้นที่บ้านของสาวนั่นเอง

ประเพณีกำเกียง

ประเพณีกำเกียงเป็นประเพณีที่กระทำกันในวันขึ้น 11 ค่ำ เดือน 9 ซึ่งเป็นประเพณีที่ทำขึ้นเพื่อเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผีที่อดอยากเพื่อจะได้ไม่มารบกวนคนในหมู่บ้านลักษณะเชิงปฏิบัติของประเพณีกำเกียงจะนิยมทำกัน 2 อย่าง คือ อิงศาสนา และ ไม่อิงศาสนา แบบไม่อิงศาสนา เรียกว่า “กำเกียง” แบบอิงศาสนา เรียกว่า “ห่อข้าวยามคืน” ทั้งสองกิจกรรมนี้เป็นประเพณีที่

ทำกันทั้งหมู่บ้านกำเกียงชาวบ้านจะพากันทำกระทงจากใบตอง แล้วปั้นดินเป็นรูปวัวรูปควาย รูปคนในบ้าน ไล่ลงไปใบกระทง พร้อมกับอาหารที่จะเช่นผี เตรียมไว้วันคืนวัน 11 ค่ำ เดือน 9 พอถึงเช้าวันรุ่งขึ้น ชาวบ้านจะพากันนำกระทงไปที่ทำแม่น้ำเพื่อทำพิธีขับไล่ผีหรือสิ่งที่เป็นภัยร้ายกาจที่ทำให้เกิดไข้เจ็บให้สิ่งเหล่านี้ออกไปจากหมู่บ้าน ตอนที่เอากระทงไปลอยน้ำก็จะผูกกระทงติดไว้กับใบหนาด ซึ่งเป็นใบไม้สำหรับใช้ไล่ผีผู้นำกระทงไปลอยน้ำจะต้องถือมิด และมีผ้าขาวม้าเกียนหัวแล้วก็ทำพิธีไล่ผีตายอดตายอยาก โดยกล่าวคำขับไล่ดังนี้“ผีกิน ได้ใส่ผี ผีกินดีของควะ ผีตายอดตายอยาก ไปเฮ้อหมอ เฮ้อเสียงเนื้อ”

ห่อข้าวยามดิน

เป็นการทำทานให้กับผีเปรต ผีตายอดตายอยากประเพณีห่อข้าวยามดิน ชาวบ้านจะปฏิบัติกันโดยเอาของกิน เช่น พริกแกง แดง ข้าว โขดมาแลกกันตามบ้านเพื่อประกอบอาหาร แล้วนำมาตั้งรวมกันกลางลานบ้านของที่นั่งได้ด้วยกันจะมีพืชผลดังกล่าวรวมทั้งข้าว และเนื้อ เมื่อนั่งเข้ากันดีแล้วก็จะนำของที่นั่งมาปั้นเป็นก้อน แล้วนำมาห่อด้วยใบตอกกล้วยและนำไปทิ้งไว้ที่ตีน โปสถ์ที่วัด เพื่อว่าผีจะได้มากินอาหารที่วางทิ้งไว้วันนั้นบางครั้งนิยมการทำบุญตักบาตรด้วย

ประเพณีห่อข้าวยามดิน ในปัจจุบัน ไม่นิยมทำกัน เหตุผลก็คือบริเวณที่จะประกอบพิธีไม่มีอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งเห็นว่าเป็นการทำให้วัดรุงรัง

ประเพณีทานข้าวสะ

ประเพณีเดือน 10 เรียกว่า “การทานข้าวสะ” ปัจจุบันนี้เป็นประเพณีที่ไม่นิยมปฏิบัติกันแล้ว การทานข้าวสะนั้นเดิมใช้ปฏิบัติกันเนื่องมาจากความเชื่อว่า เป็นการอ่อนน้อมขอความอุดมสมบูรณ์ในการเกษตรกรรม

เมื่อถึงเดือนสิบ ชาวบ้านจะเอาใบตองมาให้พระสงฆ์เขียนคำจารึกเป็นภาษาบาลีขอความสวัสดิ แล้วเอาไปใส่ไว้ในนา พร้อมทั้งขอข้าวพระมาปั้นเป็นเต่าแล้วตากแดดให้แห้งเสร็จแล้วก็นำไปไว้ใน โองข้าวสารนอกจากนี้ยังได้นำทรายไปให้พระปลุกเสก เพื่อนำไปวางไว้ในนา และวางไว้รอบบ้านการปฏิบัติดังนี้ก็เนื่องจากความเชื่อว่า จะได้มีข้าวปลากินอุดมสมบูรณ์การไร่ทำนาจะได้ผลดีข้าวออกรวงอย่างเต็มที่ปราศจากตัวแมลงเพลี้ยมารบกวนนอกจากนี้ยังเป็นความเชื่อว่าจะทำให้สิ่งไม่ดีทั้งหลายอันตรายไปจากทุ่งนาและบ้านเรือนของคนอีกด้วย

การปลุกเสียนพวน (ปลุกบ้าน)

ตามคติความเชื่อของไทยพวนจะปลุก (ปลุกสร้าง) บ้านปลุกเสียนจะต้องเลือกที่ให้ได้ลักษณะที่ดีที่เป็นมงคล การเลือกที่ดีต้องมีผู้รู้ผู้เฒ่าผู้แก่ไปดูที่ดูทางให้การเลือกที่จะเสี่ยงทายหาที่ด้วยการ

1. ขุดหลุมให้ลึกพอประมาณ แล้วเอาใบไม้ปกหลุมไว้ 1 คืบ รุ่งเช้าเปิดหลุมเอาดินขึ้นมา คมคุกลึ้นอย่างไร ถ้าดินมีกลิ่นเหม็นกลิ่นเน่าผิดปกติของดิน เป็นอัมมกมลปลูกเห็อนไม่ได้ จะทำให้เจ็บไข้ได้ป่วย

2. นอกจากดูดิน คมกลึ้นดิน คุณ้ำในหลุมด้วยว่า น้ำเป็นอย่างไร สีอะไร น้ำใสหรือสีเน่ามี มัน น้ำมีกลิ่นเหม็น ปลูกเห็อนไม่ได้จะเจ็บป่วยน้ำจะท่วมบ้าน

3. ปลูกเห็อน ต้องไม่ปลูกใกล้หอบ้าน เป็นชะล่า

4. ปลูกเห็อนที่รื้อลงจะสร้างใหม่ต้องทิ้งไว้ 1 ปี ก่อนจึงปลูกใหม่ได้

เมื่อเลือกที่ปลูกได้แล้วก็ต้องเชิญแม่ธรณีออกจากพื้นที่ที่จะปลูกเห็อนไปไว้ที่อื่นก่อน เพราะจะขุดหลุมฝังเสา จอบเสียมจะไปถูกแม่ธรณีให้เดือนร้อนและเชิญเทวดาลงมาเสี่ยหาพื้นที่ มงคลอีกครั้งเมื่อเชิญแม่ธรณีออกไปแล้วก็เชิญเทวดาลงมาเข้าของที่จะกวาดพื้นตรงที่ปลูกเห็อนให้ สะอาดเตียน เอาตะปุดตกลงไปที่พื้นให้เป็นรูเอาเมล็ดข้าวสาร 7 เมล็ดใส่ลงในรูตะปุด เอาดอกไม้รูป เทียนวางบนรูตะปุดแล้วใช้ขันครอบรูตะปุดเอาไว้ 1 คืบ รุ่งเช้าเปิดที่ครอบดูถ้าเมล็ดข้าวทั้ง 7 เมล็ดยัง อยู่เหมือนเดิมไม่กระจัดกระจายเสี่ยหาถือว่าที่ตรงนั้นดีเป็นมงคลปลูกเห็อนแล้วจะอยู่ดีกินดีแต่ถ้า เมล็ดข้าวกระจัดกระจายแสดงว่าที่ตรงนั้นเป็นอัมมกมลจะอยู่ไม่เป็นสุขการปลูกเห็อนต้องปลูกให้ เสร็จในวันเดียว คือ จิงสุกัร ปลูกเสาร์เมื่อขุดหลุมเสร็จจะใช้ของมาปิดปากหลุมกันไม่ให้สัตว์ลงไป หลุมเสาแต่ละหลุมจะมีชื่อเรียกคล้องจองกันเช่น คำสี คำดี คำมี ฯลฯ การตัดไม้ทำเสาเห็อน จะต้อง หาววัน ไปตัดให้ได้มงคล และ ไม้ที่เอามาทำเสาจะต้อง

1. ลำต้นตรง ไม่คดงอ

2. ไม้ไม่แตก ไม่กลวง เมื่อล้มไม้ลงแล้วจึงพบว่าใจ ไม้แตกกลวงก็จะเอามาใช้ปลูกเห็อน ไม่ได้

3. ไม้ที่จะทำเสาต้องเป็นไม้ไม่แยงเงา คือ เงาของไม้ไม่ทอดลงน้ำ

4. ไม้มีกิ่งตาย มีใบดก มีมดอยู่มากๆ ถือว่าจะทำให้อยู่ดีกินดีมีความสามัคคีกลมเกลียว

5. ขณะตัดไม้ทำเสา ถ้ามีเสี่ยงนกเค้าแม่วร้อง ตึกแกร็อง แลนร็อง (ตะกวด) ฟานร็อง (เนื้อทราย) แม้ไม้จะล้มแล้วก็เอามาทำเสาไม่ได้ ถือเป็นอัมมกมล

การลงเสาเอกหรือเสาแฮกเสาขวัญ ต้องหาววันลงเสาจะต้องไม่ให้ถูกวันเก้ากองถือเป็น อัมมกมลก่อนยกเสาหลุมต้องว่าคาถานกคุ้มตีไล่หน้าเสา หัวเสาดัดแผ่นทองมัดด้วยไซ ยอดกล้วย ต้นอ้อย ภายในไซจะใส่ เงิน ทอง ข้าวสาร ดอกไม้มีการแห่รอบบริเวณเห็อน 3 รอบ พรหมณ์หรือ ผู้รู้จะกระทำพิธีเดินด้วยการถือไหเกลือไหปลาร้า ชาวบ้านจะถือกบ หม้อเต่า (หลาวมิด ลีว ลูกแหง)

พิธีงานบวช

พ่อแม่จะเอาลูกหลานไปฝากไว้ที่วัด ประมาณ 6 เดือน เพื่อให้หัดท่องสวดคำบวชให้ได้ ก่อนจะถึงวัดบวช 2 วัน จะต้องเตรียมงานวันดา คือ วันก่อนวันบวช 1 วันจะมีการแห่ناقไปตาม ถนนเวียนไปตามบ้านปอย บ้านผู้เฒ่าผู้แก่ ฝึกลือบ้านสมัยก่อนจะจัดงานที่บ้าน เรียกว่า ปอยลูกแก้ว พอตอนเย็นก็จะทำวัณนาคมีอาจารย์เป็นคนทำวัณพิธิทำวัณอาจารย์จะพูดลำดับตั้งแต่นาคเกิด จนโตให้รู้จักบุญคุณพ่อแม่ที่ได้เลี้ยงดูมาวันบวชจะมีการตักบาตรทำบุญที่วัดในตอนเช้า ตอนบ่ายๆ ก็จะเริ่มพิธิบวชพิธิบวชก็จะกระทำโดยพระสงฆ์ พอบวชเสร็จก็จะอยู่กรรมอีก 7 วัน ต้องฉันอาหาร มือเดียวทำสมาธิ ปรกกรรม

พิธิแต่งงาน

การแต่งงานของชาวพวน ผู้ชายต้องหาเต่าแก่ไปสู้ขอหญิง เต่าแก่ต้องไปเป็นคู่และเป็นคนประพฤติดี มีครอบครัวแล้วอยู่กันอย่างราบรื่นไม่เป็นหมาย เมื่อ สู่ขอแล้ว ฝ่ายชาย ตกลงวันแต่งงาน ต้องนำหมากไปด้วย วันแต่งงาน ชาวพวน เรียกว่า วันกำวสาว ชายต้องจัด จันหมาก 1 จัน ซึ่งเรียกว่า พานดินสูงหรือจัน โตกของ ที่ใส่พานได้แก่ หมาก เต้าปูน พลู และมีคน้อย (มีคฮ่วมโฮง) เมื่อแต่งงานเสร็จฝ่าย สะใภ้ต้องเชิญญาติร่วมรับประทานอาหาร ในเวลาเย็นของวันแต่งงานและ ตอน เช้าของวันรุ่งขึ้น

พิธิขึ้นบ้านใหม่

นิยมขึ้นบ้านใหม่ในเดือนคู่ คือเดือน 4 เดือน 6 เดือน 8 เดือน 10 เดือน 12 เจ้าของบ้าน จะต้องหาเอาวันดีเป็นวันขึ้นบ้านใหม่วันดี คือวันที่เป็นสิริมงคล ได้แก่ วันขึ้น 1 ค่ำ 3 ค่ำ 6 ค่ำ 11 ค่ำ 13 ค่ำวันเสีย คือวันที่ห้ามทำการมงคล เป็นวันอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากวันดีเวลาที่ใช้ขึ้นบ้านใหม่ คือ เวลาเปิดหน้าพระเจ้า ประมาณตอนตีห้าเหตุที่ใช้เวลาตอนตีห้าถือว่าเป็นเวลาเปิดหน้าพระเจ้าเพราะ สมัยก่อนพระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ตอนตีห้าจึงถือเวลานี้เป็นเวลามงคลก่อนจะขึ้นบ้านใหม่ต้องเตรียมงานหลายเดือน สมมุติถ้าจะขึ้นบ้านใหม่ในเดือน 6 ต้องเตรียมงานตั้งแต่เดือน 4 ต้องเตรียมนิมนต์พระ เตรียมของกินก่อน วันงานขึ้นบ้านใหม่จะต้องมีการนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธิสวดเบิกเพื่อให้ เป็นสิริมงคลแก่บ้าน

วันขึ้นบ้านใหม่จะนิมนต์พระมา 9 รูป มาตักบาตรทำบุญกันที่บ้าน แล้วก็จะมิพิธิสืบชะตาการทำพิธิสืบชะตา 1. ต้องใช้ไม้้งามเอามากระ โจมกัน 109 อัน โดยมีไม้ยาวๆ 3 อันมัดกระ โจมกันไว้ แล้วที่เหลือเป็นไม้สั้นๆ แบ่งเป็น 3 ส่วนแต่ละส่วนก็จะไปกระ โจมไว้ที่ไม้ยาวๆ 3 อันนั้น เขาเรียกกันว่า ไม้ค้ำศรี ค้ำโพธิ 2. ต้องมีต้นกล้วย ต้นอ้อย มะพร้าวทลาย หน่อกล้วย หน่ออ้อย หน่อหมาก จันหมาก น้ำต้นเสื่อแดง หมอน มีการทำกระทงสี่เหลี่ยม ข้างวางไว้ได้ไม้ค้ำศรี ค้ำโพธิภายในกระทงประกอบด้วย ขนม ข้าวเหนียว เอา 109 ก้อน อ้อย 109 อัน บุหรี่ 109 อันทุกอย่างต้อง 109

ทั้งหมด หมายถึง ความก้าวหน้าพระสงฆ์จะเป็นคนสวดทำพิธีสืบชะตาการเลือกวันขึ้นบ้านใหม่ให้
ดูจากตำรา

วันอาทิตย์ กินข้าวแล้วขึ้น เอนายแก้วก็ดี นายคำก็ดีขึ้นก่อน

วันจันทร์ เอาขันดอกไม้ นำขึ้นก่อน

วันอังคาร เอาแก้วใส่น้ำขึ้นก่อน

วันพุธ เอาข้าวเชื้อขึ้นก่อน

วันพฤหัสบดี เอาไม้กับหนังสือขึ้นก่อน

วันศุกร์ เอาข้าวสารขึ้นก่อน

วันเสาร์ เอาบ่าหินและขวานขึ้นก่อน

พอตอนจะขึ้นบ้านก็มีการพิธี โดยมีอาจารย์ 2 คน จะอยู่บนบ้านคนหนึ่งอยู่ข้างล่างคน
หนึ่ง แล้วจะมีการถาม-ตอบกัน หลังจากขึ้นบ้านแล้วก็จัดช่างของที่หาบขึ้นมาเข้าที่ แล้วก็ทำพิธีตอก
เสาเอกเพื่อเป็นการขับไล่สิ่งไม่ดีที่อยู่ในเสาออกไป คนที่ตอกก็คือช่างที่สร้างบ้านหลังจากนั้นก็เข้าไป
ไปทำพิธีเอาขวัญเตาไฟในครัว ก็จะมีอาจารย์เป็นคนทำพิธีให้เครื่องไหว้ก็จะมี ไก่ 1 ตัว ข้าวปั้น 1
ป้อน แล้วอาจารย์ก็จะมีคำพูดก่อนเข้าเตาจะมี 3 ก้อน และไว้จำลองไว้ว่าเป็นก้อนเข้าอีก 1 ก้อนว่า
“ก้อนที่ 1 ก้อนอะไรทำไมเหลืองสวยจัง” ก็จะมีคนตอบมาว่าก้อนทอง ก้อนที่ 2 ก้อนอะไรทำไม
งาม ใสสวย ตอบว่าก้อนเงิน อีกก้อนนี้จำไม่ได้ แต่พอถึงก้อนแก้ว ก็ว่าทำไมมันดำไม่สวยเลยมีคน
บอกให้โยนทิ้งออกหน้าต่างไปเลย ก็เสร็จพิธี

ชาวไทยพวนมีวิธีการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบเอกลักษณ์ของตนเองในด้านต่างๆ ได้แก่
ประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม วิธีการดำเนินชีวิต เช่น การแต่งกาย อาหารที่บริโภค และฝีมือในการ
ทอผ้า และการละเล่นที่มีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่การละเล่นบางอย่างจัดให้
ขึ้นในงานเทศกาลต่างๆ เช่น เล่นในประเพณีกำฟ้า(อุบลวรรณอยู่สุขและคณะ, 2548)

การละเล่นในประเพณีต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการฟื้นฟูและเผยแพร่ในช่วงชั้นๆ ตาม
เทศกาลเป็นส่วนใหญ่เช่น

1. การเตะหม่าเบีย เป็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวพวนบ้านหมีและชาวพวนเขตอื่นมา
แต่สมัยโบราณ เล่นในงานบุญประเพณี สงกรานต์ กำฟ้า หรือในคืนมีดที่มีการลงช่วง การลงช่วง
คือการที่หนุ่มสาวในหมู่บ้านเอางานในบ้านเช่น ปั่นด้าย ตำข้าว เย็บผ้า ผ่าฟัน เป็นต้น มาร่วมกันทำ
ในตอนกลางคืน โดยอาศัยแสงจากกองไฟที่บริเวณลานบ้าน เป็นการนัดพบของหนุ่มสาวเมื่อเสร็จ
งานก็จะแข่งขันกันเตะหม่าเบีย หนุ่มสาวก็จะส่งเสียงเอาใจช่วยฝ่ายของตนเป็นที่สนุกสนาน หม่า
เป็นภาษาพวนหมายถึงลูกหรือผล ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า หมากเบีย หมายถึง วัตถุทรงกลมที่
มีความแบนค่อนข้างหนาซึ่งส่วนใหญ่จะใช้กันครกที่ทำด้วย เครื่องปั้นดินเผา เส้นผ่าศูนย์กลาง

ประมาณ 4 นิ้ว หนาประมาณ 3 นิ้ว ปกฉีกการเล่นอีกอย่างคือ ไม้กระดานหนาขนาด 1.5 – 2 นิ้ว กว้าง 8- 10 นิ้ว ยาว 2 สอก โดยประมาณ จำนวน 1 แผ่น แต่เดิมใช้ไม้กระดานกั้นประตูฝาซุงข้าว ผู้เล่นก็จะเป็นฝ่ายชายหนุ่มกับหญิงสาว หรือชายกับชาย หรือหญิงกับหญิงก็ได้ แล้วแต่จะตกลงกัน สถานที่เล่นก็จะใช้บริเวณลานบ้าน ลานวัด ก็ได้ วิธีเล่น คือ แต่ละฝ่ายจะต้องเตะลูกหมาเบี้ยให้ถูก กระดานที่ตั้งอยู่ห่างประมาณ 8– 10 เมตร ให้ล้มลง โดยเตะสลับกันไป หากฝ่ายใดเตะถูกกระดาน ล้มมากกว่าก็จะเป็นฝ่ายชนะ ซึ่งรางวัล คือการเขกเข้า คัดนิ้ว หรือเป็นเครื่องคัมซึ่งจะทำให้เกิดความ สนุกสนาน ทั้งผู้เล่นและผู้ที่ยกยให้กำลังใจ ในปัจจุบันมีการพัฒนาการเล่นหมาเบี้ยโดยมีการตั้ง กติกาขึ้นมาอีกหลายอย่าง และจุดประสงค์นอกจากจะทำให้เกิดความสนุกสนานแล้วยังถือว่าเป็นการ แข่งขันทดสอบ ความสามารถในการเตะที่แม่นยำ มุ่งหวังเพื่อแพ้ชนะ หรือหาคนที่มีความสามารถ อย่างไม่รู้ตามหมาเบี้ย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันก็ยังเป็นการละเล่นของชาวพวนที่มีความสนุกสนาน แฝงไว้ด้วยความรักสามัคคี ของกลุ่มชน ดังที่ คำผญาว่า “ฮักหมู ฮักเชื้อ จิกินเกลือ ก็บว่า” (คำผญา เป็นภาษาพวน ความหมาย เป็น น. บทกลอน ถิ่นนำ คำพังเพย คำกวี)

2. การเล่นนางกวัก เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งของคนไทยพวน โบราณ ในเรื่อง ภูติ วิญญาณ ที่นำมาเล่นกัน เพื่อจะได้ติดต่อถึงวิญญาณของผู้ที่ตายไปแล้ว เพื่อถามสารทุกข์สุกดิบ และ เรื่องต่างๆ ของผู้ตาย ว่า มีความเป็นอยู่อย่างไร ต้องการอะไรบ้าง เพื่อทางญาติพี่น้องยังมีชีวิตอยู่ จะ ได้อุทิศส่วนกุศลไปให้ ดวงวิญญาณจะได้สงบสุข มีความเป็นอยู่ในภพที่ดี แต่บางคนก็จะถามถึง เรื่องโชคลาภ วาสนา เนื้อคู่ โดยเฉพาะคนหนุ่มสาว และบางคนจะถามถึงเลขเด็ด (ถ้าเล่นกัน ในวัน ไกล่ห้วยออก)การเล่นนางกวัก ลักษณะคล้ายกับการดูหมอซึ่งจะทำให้ผู้ถาม เกิดความกระจำงและ เกิดความสบายใจในสิ่งที่เป็นกังวลใจ

วิธีการเล่น นำอุปกรณ์ เตรียมไว้ มาประกอบกันให้เป็นตัวนางกวัก โดยใช้เชือกผูกส่วน หัว และตัวติดกัน นำกวักมาทำเป็นส่วนตัว และนำกะลามะพร้าวมาผูกเป็นส่วนหัว นำไม้คานมาผูก ทำเป็นส่วนแขน นำเสื่อผ้ามาแต่งตัวให้กับกวัก แต่งตัวกวักให้เหมือนหุ่นไล่กา เตรียมทรายใส่ กระดิ่งไว้ สำหรับทำเป็นที่เขียนหนังสือของกวัก แล้วทำพิธีอัญเชิญวิญญาณผีเข้าสิงกวัก โดยให้ ผู้หญิงที่ถือกวัก 2 คน คนละข้างยกกวักไว้ นำดอกไม้ รูป เทียน ไปอัญเชิญ โดยมีตัวแทนของผู้เล่น ที่มีอายุ 15 (คนแก่) เป็นผู้อัญเชิญ และทำพิธีขอขมาลาโทษต่อเจ้าที่เจ้าทาง และผีทางหลวงทาง ก่อนที่จะทำการเล่นส่วนผู้เล่นคนอื่นๆ หรือผู้ดูจะนั่งล้อมวงกันอยู่รอบๆ กระดิ่งที่มีทรายใส่ไว้จน เต็มซึ่งปาดหน้าให้เรียบพวกที่ นั่งล้อมวงอยู่ก็จะ ช่วยกันกล่าวคำร้องเชิญดวงวิญญาณเข้าทรงกวัก ดังต่อไปนี้ “นางกวักเอ๋ย นางกวักทักแท้ เหน้เจ้าแห่ญ อีแม่แญญอง หากคนญาคนญอง เหน้อสูงเพียงซ้าง เจ้าอย่าอ้างต่างหู เดือนหงาย สานลึงสานลาย เดือนหงายเดือนแจ้จ้ง เจ้าอย่างแอ้ง อีแท่นางกวัก กวัก เจ้ากวัก นางกวักทักแท้” การร้องเชิญดวงวิญญาณเข้าทรงกวัก จะร้องวนขึ้นต้นกันใหม่ ร้องซ้ำไป

เรื่อยๆ จนกว่าวิญญาณจะเข้าสิงก๊วก เมื่อผีเข้าสิงก๊วกจะรู้ได้ ให้สังเกตจากก๊วกที่คนทรงถือ คือก๊วก จะเริ่มสั่นไหว แล้วก็ดินกระโดด โถมไปโถมมา ทางซ้ายทางขวา ตามจังหวะเสียงร้องคำเชิญ ถ้าก๊วก เคลื่อนไหวลักษณะดังกล่าว แสดงว่าวิญญาณก๊วกเข้าทรงแล้ว คนทรงหรือคนถือก็นำก๊วกมานั่ง โกลัๆ กับกระดิ่งที่เตรียมไว้ ขณะที่นำนางก๊วกมานั้น ก๊วกจะสั่นอยู่ตลอดเวลา ผู้เล่น โดยเฉพาะ หนุ่มๆ สาวๆ ก็จะเริ่มตั้งคำถามต่างๆ ที่อยากรู้ ลักษณะคล้ายๆ กับการทำนายทายทักแบบหมอดู แต่ การเล่นก๊วกจะใช้วิธีตอบคำถามโดยการเขียนหนังสือโต้ตอบ เมื่อผู้ถามๆ จบ ก๊วกก็จะตอบโดยการ ใช้แขนที่ทำด้วยไม้คาน เขียนเป็นหนังสือลงบนทรายที่กระดิ่ง คนถามก็จะได้คำตอบทันที แต่การ เขียนตอบจะเขียนไม่ยาว เป็นเพียงข้อความสั้นๆ เช่น ใช่ ไม่ใช่ ได้ ไม่ได้ ดี ไม่ดี ฯลฯ การถาม คำถามนั้น จะสลับไปกลับการร้องเพลงประกอบ ขณะที่มีการร้องเพลง เคาะจังหวะ นางก๊วกก็จะ เดินลึ้มไปด้านซ้าย ด้านขวาตลอดเวลาตามจังหวะด้วย ซึ่งเป็นที่สนุกสนานทั้งนางก๊วกและผู้เล่น จน เป็นที่พอใจทั้งสองฝ่ายและหมดคำถามที่จะถามแล้ว ก็จะเชิญวิญญาณที่เข้าสิงนางก๊วกออก โดยทำ พิธีไปส่งที่จุดแรกที่เชิญเข้าทรง เมื่อวิญญาณออกแล้ว ก๊วกที่คนทรงถืออยู่ก็จะมีการสงบนิ่ง ไม่ เคลื่อนไหว

วิถีชีวิตและภาษาของชาวไทยพวน

ชาวไทยพวนมีนิสัยรักความสงบ ใจคอเยือกเย็น มีความโอบอ้อมอารี ยึดมั่นในศาสนา รัก อิศระ มีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ เมื่อว่างจากการทำไร่ทำนา ก็จะทำงาน หัตถกรรม คือ ผู้ชายจะสานกระบุง ตะกร้า เครื่องมือหาปลา ส่วนผู้หญิงจะทอผ้า (พงศศักดิ์ ชาติเขียว, 2550)

การแต่งกายของชาวไทยพวน

ชายหนุ่มกางเกง และผ้าถุงกระเบน ผ้าขาวม้าพาดบ่าหรือ คาดเอว ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่น ผ้าขาวม้ารัดนม เรียกว่า แห้งคู้ ทั้งชายหญิงไม่สวมเสื้อ แต่เวลาไป ไร่ นา ต้องสวมเสื้อสีดำ หรือสี คราม หญิงสวมเสื้อรัดตัวแขนยาวถึง ข้อมือ กระดุมเสื้อใช้เงิน กลม ติดเรียงลงมาตั้งแต่คอถึงเอว ชายหญิงเมื่อโกนผมไฟ แล้วหญิงจะไว้ผมจุก พออายุ 14-16 ปีจะไว้ผมยาว เมื่อถึงอายุ 18-19 ต้องไว้ ผม ทรงโค้งผมคือหีบเอาผมที่ปล่อยลงไปมาทำเป็นรูปโค้ง พออายุ 20 ปีขึ้นไปจะต้องนำผมมา ขมวดเป็นกระจุกไว้ที่ กลางศีรษะ เรียกว่า เก้าผมจุกกระเทียมและต้องปักหนามแน่น เมื่อแต่งงาน แล้วจะเลิกปัก ส่วนชายจะโกนผมจน โดเป็นหนุ่มจึงไว้ผมยาว

อาหารของชาวไทยพวน

ที่มีประจำทุกครัวเรือนของชาวไทยพวนคือ ปลา ร้า เมื่อมีงานบุญมักนิยมนำขนมจีน และข้าวหลาม ส่วนอาหารอื่นๆ จะเป็นอาหารง่ายๆ ที่ประกอบจากพืชผัก ปลา ที่มีในท้องถิ่น เช่น ปลาส้ม ปลาส้มผัก เป็นต้น ในด้านความเชื่อนั้น ชาวพวนมีความเชื่อเรื่องผี จะมีศาลประจำหมู่บ้าน

เรียกว่า ศาสดาปู่ หรือศาสดาเจ้าปู่บ้าน รวมทั้งการละเล่นในเทศกาลก็จะมีการเล่นผีนางด้ง ผีนางกวัก ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวพวนคือ ประเพณีใส่กระจาด ประเพณีกำฟ้า ซึ่งเป็นประเพณีที่แสดงถึงการสักการะฟ้า เพื่อให้ผีฟ้า หรือเทวดาพอใจ เพื่อไม่ให้เกิดภัยพิบัติวัฒนธรรมด้านภาษาคนพวนที่อพยพเข้ามาอยู่ในเขตภาคกลาง ไม่ว่าจะเข้ามาในฐานะเชลยศึกหรือเข้ามาด้วยความสมัครใจ ต่างก็ตั้งหลักแหล่งอยู่ตามจังหวัดต่างๆ กลุ่มที่ถูกกวาดต้อนมาในฐานะเชลยศึกมักจะถูกส่งไปไว้ตามหัวเมืองชั้นในเพื่อชดเชยแทนคน ไทยที่ถูกพม่ากวาดต้อนไปหลังเสียกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ.2310 พวนกลุ่มนี้ ได้แก่ ชาวพวนอยู่ที่ ลพบุรี (อำเภอบ้านหมี่ อำเภอเมือง อำเภอโคกสำโรง) สระบุรี (อำเภอหนองโดน อำเภอดอนพุด อำเภอวิหารแดง)นครนายก (อำเภอปากพลี อำเภอบ้านนา)ฉะเชิงเทรา (อำเภอพนมสารคาม)ปราจีนบุรี (อำเภอศรีมหาโพธิ อำเภอศรีมโหสถ อำเภอบ้านสร้าง อำเภอกบินทร์บุรี)สิงห์บุรี (อำเภอยะรมบุรี)สุพรรณบุรี (อำเภอบางปลาม้า อำเภออู่ทอง) ชลบุรี (อำเภอนนทบุรี)ส่วนพวนที่อพยพเข้ามาด้วยความสมัครใจมักจะอพยพเข้าไปรวมอยู่กับพวนกลุ่มเดิม หรือขยายถิ่นที่อยู่ใหม่ ดังจะพบว่าในปัจจุบัน มีชุมชนชาวพวนขยายไปอยู่ที่ เพชรบุรี (อำเภอเขาชัย อำเภอยาย)พิจิตร (อำเภอทับคล้อ อำเภอบางมูลนาค อำเภอตะพานหิน) สุโขทัย (อำเภอศรีสำราญ)นครสวรรค์ (อำเภอช่องแค อำเภอชุมแสง อำเภอไพศาลี อำเภอตากฟ้า) อุทัยธานี (อำเภอทัพทัน)กาญจนบุรี (บางหมูบ้านในอำเภอพนมทวน) เพชรบูรณ์ (บ้านดงขุย อำเภอชนแดน อำเภอหนองไผ่ ตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ) อุตรดิตถ์ (ตำบลวังงาม อำเภอเมือง)

ภาษาของชาวไทยพวน

ชาวพวนจะมีภาษาเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทั้งภาษาพูด และภาษาเขียน แต่ปัจจุบันภาษาเขียนจะไม่มีคนเขียนได้ ยังคงเหลือเพียงภาษาพูด ซึ่งมีสำเนียงคล้ายเสียงภาษาถิ่นเหนือ อักษร “ร” ในภาษาไทยกลาง จะเป็น “ฮ” ในภาษาพวน เช่น รัก - ฮัก หัวใจ - หัวเจอ ไคร - เผอ ไปไหน - ไปกะเลอ(นภดลจันทวีระ, 2552)

ภาษาเขียนของไทยพวนเดิมใช้อักษรไทยน้อย จารลงในใบลาน เช่น นิทานพื้นบ้าน เพื่อใช้อ่านในงานพิธีต่างๆ เช่น งานงันเฮือนดี อยู่กรรม หรือเทศน์ในงานบุญต่างๆ และใช้อักษรธรรม จารลงในใบลาน ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมะ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ในปี พ.ศ. 2465 ได้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาขึ้นและบังคับใช้ทั่วประเทศ ชาวไทยพวนจึงได้ศึกษาภาษาไทยอย่างจริงจัง อีกทั้งสนับสนุนให้บุตรหลานศึกษาภาษาไทยกันมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม และวัฒนธรรมจากในเมือง การแต่งงานกับคนภาษาอื่น ทำให้เกิดการผสมผสานด้านภาษาทำให้อักษรไทยน้อยและอักษรธรรมลดความสำคัญลง ไม่มีการสืบทอดภาษาเขียนสู่ชนรุ่นหลัง ผู้มีความรู้เรื่องภาษาเขียนและภาษาถิ่นเริ่มหมดไปจากสังคม ในปัจจุบันมีผู้ที่สามารถอ่านใบลานได้น้อยชาวไทยพวน

เนื่องจากภาษาไทยพวนเป็นภาษาถิ่นซึ่งแปลกกว่าภาษาอื่นยากแก่การศึกษามากเพราะลีลาหรือสำเนียงของเสียงที่เปล่งออกแต่ละคนที่เป็นต้นเสียงเจ้าของภาษาพอจับใจความการขึ้นลงของเสียงแล้วก็จะมีความง่ายต่อการเรียนรู้มากขึ้นปัจจุบันภาษาไทยพวนมีเสียงต่างๆสมควรที่จะนำมาเขียนประกอบไว้ในคำชี้แจงทำความเข้าใจเป็นเบื้องต้นดังนี้

เสียงพยัญชนะภาษาพวนจะมีหน่วยเสียงทั้งหมด 20 หน่วยเสียงคือมีพยัญชนะที่แตกต่างไปจากเสียงพยัญชนะของภาษาไทย 3 หน่วยเสียงเท่ากันภาษาพวนจะไม่มีเสียง ช, ฉ จะออกเสียงเป็น ซ, ส แทน ไม่มีเสียง ร จะออกเสียงเป็น ฮ, ล แทน และเสียง ญ นาลิก เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงใช้เสียงพยัญชนะ อยู่

เสียงสระสระของภาษาพวนจะมีเสียงสระเดี่ยว 18 เสียง สระประสม 6 เสียงแต่ภาษาไทยจะมีสระประสมเพียง 5 เสียง (ไม่มีสระเอื้อะ)และที่น่าสนใจมากของภาษาพวนก็คือ จะออกเสียงสระไอต่างไปจากสระไอคำที่ภาษาไทยใช้สระไอ พวนจะออกเสียงสระเออ

เสียงสะกดและพยัญชนะควบกล้ำเสียงสะกดที่ใช้แตกต่างจากเสียงสะกดภาษาไทยคือเสียง ก (แม่กก)ในคำที่ประสมด้วยสระเสียงยาวของภาษาไทย เช่น ปาก ออก ดาก เปียก เพือกภาษาพวนจะออกเป็นสระเสียงสั้นและมีเสียงหยุดที่สั้นเสียงคือ ออกเป็น ปะ เอาะ ตะเปียะ เพื่อะสำหรับเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 2 เสียง คือ กว, กว, เช่น ควายกวาง

เสียงวรรณยุกต์เสียงวรรณยุกต์จะมี 6 เสียง มีความคล้ายคลึงกับภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

1. คำเป็นที่มีพยัญชนะก จ ค ต บ ป อ เป็นพยัญชนะต้นและใช้ไม้โท ภาษาไทยจะเป็นเสียงโท คนพวนจะออกเป็นสูง - ขึ้น (คล้ายกับเสียงตรี)

2. เสียงวรรณยุกต์จัตวาของภาษาไทยเมื่อปรากฏอยู่ในพยางค์หน้าของวลีหรือคำประสมของภาษาพวนจะออกเสียงเป็นต่ำคล้ายเสียงเอก

3. คำตาย สระเสียงสั้นภาษาพวนจะออกเป็นเสียงสูง-ขึ้น , สูง-ตกต่างจากภาษาไทย
อักษรไทยพวน

1. อักษรที่ใช้ในการบันทึกเรื่องราวในศาสนาหรือคัมภีร์อัมศักดิ์ เรียกว่า อักษรธรรมหรือตัวธรรม

2. อักษรไทยน้อยใช้เขียนเรื่องราวทางโลก เช่นการะเกด สุริวงส์และชาวพวนจะนิยมนำเรื่องราวเหล่านี้ที่เขียนด้วยอักษรไทยน้อยมาอ่านในการอยู่เป็นเพื่อนศพเรียกว่า กันเฮือนดี โดยใส่ทำนองและลีลาที่ไพเราะน่าฟังเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งอักษรทั้ง 2 ชนิดนี้มีผู้เฒ่าเป็นส่วนใหญ่ของชาวพวนสามารถอ่านได้เป็นอย่างดี

โดยภาพรวมคนไทยจะมองว่าคนพวนเป็นชาวพุทธที่เคร่งศาสนา มีความรู้ เคารพผู้อาวุโส รักครอบครัว รักสงบ สามีชาวพวนมักให้เกิดภริการยาหมู่บ้าน พวนมักไม่มีคดีย้ายรุนแรง คนพวนเป็นคนมีวัฒนธรรมมิใช่คนป่าเถื่อน สิ่งทีห่อหุ้มคนพวนให้มีบุคลิกภาพดังกล่าวนี้แหละคือภูมิปัญญาของ บรรพบุรุษชาวพวน ที่ถ่ายทอดมาทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ เช่น คำสอน นิทาน วรรณคดี ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ศิลปกรรมต่างๆ ภูมิปัญญาดังกล่าวเป็นสิ่งที่ถูกหลานคนพวน ควกรค้นคว้าหาให้พบแล้วยึดให้มั่น บ้านเรือนของชาวพวนเป็นเรือนสูง ได้ถุนเรือนใช้ทำประโยชน์หลายอย่าง เช่น ทำคอก วัวควาย เล้าเป็ดไก่ ตั้งเครื่องสำหรับผูกหูกทอผ้า หลังคาทรงมะนิลาหันหน้าไปทางทิศ ตะวันตก ไม่เครื่องบนผูกมัดด้วยหวาย และหลังคามุงด้วยหญ้าคา ถ้าเป็นบ้านผู้มีฐานะดี จะมุงด้วยกระเบื้องไม้เรียกว่า ไม้แป้นเก็ดหรือกระเบื้องดินเผา พื้นและ ฝาเรือนปูด้วยกระดาน ไม้ไผ่สีสุกสับแผ่ออกเป็นแผ่นๆ เรียกว่า ฟาก ฤกษ์ในการปลูก คือเวลาเช้า การปลูกเรือนจะเสร็จในวัน เดียวประมาณ 5-6 โมงเย็น ต่อจากนั้นจะเป็นหน้าที่ของ ฝ่ายหญิง บางพวกทำ เล้าไก่ ทำเตาไฟ การขึ้นบ้านใหม่เจ้าของบ้านต้องหอบสิ่งของขึ้นไป ได้แก่ ไชหัว หมู แห ไม้ค้อน ลิว และหอก หญิงชาวพวนสูงวัย ในตำบลหาดเสี้ยว นิยมนุ่งซิ่นคำคาดแถบแดง ต่อจากนั้นจะมีคน ถือเสื่อ ที่นอน หมอน มุ้ง ถาดข้าวต้มขนมหวาน สำหรับทำขวัญเรือน เมื่อญาติพี่น้องมาพร้อมหน้า ก็เริ่มทำพิธี คู่ขวัญเรือน ตามประเพณี การนอนเรือนใหม่จะต้องมีคนนอนให้ครบทุกห้องเป็นเวลา 3 คืน คืนที่สี่ เจ้าบ้านจะต้องจัดทำ ข้าวต้มขนมหวานเลี้ยงดูญาติพี่น้อง ที่มานอนเป็นเพื่อนเมื่อเจ้าบ้านจัดบ้านเสร็จคนที่เข้าออก ห้องนอนได้ต้องเป็นคนในครอบครัว เท่านั้น ประเพณีเป็นสิ่ง สะท้อนและแสดงออกถึงความเจริญในแต่ละยุคแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมนั้นๆ เป็น กิจกรรมที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาซึ่งในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีประเพณีที่แตกต่างกันออกไปบางประเพณี ก็อาจจะเหมือนกันแตกต่างกันที่พิธีกรรมและวิธีการปฏิบัติ

จากเอกสารที่นำเสนอผู้วิจัยจะนำความรู้ในเรื่องชาวไทยพวน ศึกษาวิจัยในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวในประเด็นการท่องเที่ยวในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ข้อมูลการ ศึกษาวิจัยได้รอบด้านและสามารถอธิบายสิ่งที่ต้องการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวนได้

2.4 แนวคิดเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.4.1 ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า“วัฒนธรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า“วัฒนธรรมคือสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะวิถีชีวิตของหมู่คณะลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงามความเป็นระเบียบเรียบร้อยความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของ

ประชาชนพฤติกรรมและสิ่งทีคนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกันและร่วมกัน ใซ้อยู่ในหมู่ของพวกตนวัฒนธรรมหมายถึงวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนทีสมาชิกใน สังคมเดียวกันยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกันเป็นผลรวมของการสั่งสม สิ่งสร้างสรรค์และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆอยู่รอดและเจริญ งอกงามวัฒนธรรมคือกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมให้บุคคลเกิดความรู้จักวิถีปฏิบัติมีความเชื่อ ตลอดจนเข้าใจผลิตผลทางศิลปะทั้งหลายและดำรงรักษาสิ่งเหล่านั้นไว้หรือเปลี่ยนแปลงไปในเวลา ทีเหมาะสม (สการินทร์ โพธิวาสวริน, 2540: 56)

วีระพลวงษ์ประเสริฐ (2540, น. 35) ได้กล่าวว่“วัฒนธรรมหมายถึงแบบแผน พฤติกรรมทีเกิดจากการเรียนรู้และเป็นทียอมรับปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในสังคมนวมทั้งมีการ ถ่ายทอดไปสู่มชิกรุ่นต่อๆมา”

นิยพรรณวรรณศิริ (2540, น.37-38, 44-46) กล่าวถึงความหมายของคำว่าวัฒนธรรมใน มุมมองของนักสังคมวิทยาไว้ว่“วัฒนธรรม” เป็นกระบวนการอบรมสั่งสอนปลูกฝังเพื่อใให้เรียนรู้ ใให้เกิดการดำรงชีวิตในรูปแบบเดียวกันของคนในสังคมและถ่ายทอดไปยังคนรุ่นหลังส่วนใน มุมมองของนักมานุษยวิทยา“วัฒนธรรม” หมายถึงพฤติกรรมทีกลั่นกรองมาจากความคิดทีจะหา วิถีการมาตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เช่นการกินอาหารการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มการ สื่อสารความคิดต่อกันเป็นการมองถึงพฤติกรรมพื้นฐานทีเน้นความอยู่รอดและความเป็นจริงของ ชีวิตก่อนทีจะคำนึงความดีความงามใดยกจากนี้นิยพรรณวรรณศิริยังได้ใให้ความหมายเพิ่มเติม ถึงลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมไว้ 4 ประการคือ

1. วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของระบบความคิดมนุษย์ (Cognitive Systems) เป็นระบบทาง ชีวิตาเพราะความเกิดจากระบบสมองระบบประสาทและระบบจิตใจของมนุษย์

2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ตายตัวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ใเมื่อวัฒนธรรมคือผลผลิต จากระบบความคิดของมนุษย์และมนุษย์ก็มีความคิดไม่คงทีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอยอมจะมีผล ใให้เกิดวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไปด้วย

3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลได้มาด้วยการเรียนรู้มนุษย์รับถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อกัน มาโดยการอบรมสั่งสอนบอกกล่าวการสังเกตการลองผิดลองถูกบุคคลจะมีการเรียนรู้วัฒนธรรมใน สังคมของตนตั้งแต่เกิดจนโต

4. วัฒนธรรมเป็นสมบัติส่วนรวมบุคคลจะมีการเรียนรู้ทีจะดำเนินชีวิตประพฤติปฏิบัติ ใให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคมเดียวกันเพราะมนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่โดยลำพังได้ วัฒนธรรมทีถูกนำมาปฏิบัติในสังคมก็จะกลายเป็นสมบัติส่วนรวมของสังคมและเป็นมรดกของชน รุ่นหลังต่อไปของสังคมนั้น

นิยพวรรณวรรณศิริ (2540, น.47-48) ได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมทั่วโลกและพบว่าทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) และวัฒนธรรมทางจิตใจ (Non Material Culture) มีใช้อยู่ในทุกสังคมทั่วโลกซึ่งเรียกว่าเป็นระบบวัฒนธรรมสากลอันประกอบด้วย 10 ประการคือ

1. ภาษาอันได้แก่ภาษาพูดภาษาเขียนการสื่อสารทางท่าทางนิทานนิยายและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับภาษาทุกอย่าง
2. วัฒนธรรมประเภทอุปสรรคเป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับอาหารที่อยู่อาศัยการแต่งกาย ภาชนะสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้การประกอบอาชีพ เป็นต้น
3. ศิลปะคือทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับศิลปะเช่นการแกะสลักการปั้นการวาดรูปการเล่นดนตรีการขับร้อง เป็นต้น
4. ระบบและรูปแบบของศาสนาได้แก่พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์
5. ระบบครอบครัวได้แก่ครอบครัวการแต่งงานการนับญาติการสืบตระกูลและการใช้คำศัพท์ในการนับญาติ
6. ระบบเศรษฐกิจและทรัพย์สินคือทรัพย์สินส่วนรวมและทรัพย์สินส่วนตัวทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์กฎเกณฑ์กฎหมายมาตรฐานการแลกเปลี่ยนและระบบการค้าเงินตราการผลิตการจำหน่ายการแจกแจงการบริโภค เป็นต้น
7. ระบบการปกครองและรัฐบาลได้แก่ระบบการเมืองระบบนิติบัญญัติระบบตุลาการและระบบควบคุมทางสังคมอื่นๆ
8. การศึกษาสงครามมีความหมายรวมถึงสงครามระหว่างคนต่างสังคมคนในสังคมเดียวกันหรือสงครามระหว่างเครือญาติ
9. การกีฬาและการละเล่นคือการออกกำลังกายและนันทนาการที่เกี่ยวข้อง
10. ระบบความรู้การศึกษาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีรวมถึงนิทานปรัมปราซึ่งให้ความรู้แก่คนในสังคมทางอ้อม (วาลิกาแสนคำ, 2545, น. 44)

สมศักดิ์ศรีสันติสุข(2542, น. 39) ได้ให้ความหมายว่า“วัฒนธรรมหมายถึงวิถีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้นตามที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์มนุษย์กับสังคมและมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทั้งความรู้ความคิดหรือความเชื่อจนมีการยอมรับปฏิบัติกันมาเป็นวิธีการหรือแบบแผนและมีการอบรมและถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมาตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์”

จากการศึกษาความหมายของวัฒนธรรมสามารถสรุปนิยามและความหมายของวัฒนธรรมได้ดังนี้วัฒนธรรมคือพฤติกรรมต่างๆของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆซึ่งอาจจะเหมือนหรือ

แตกต่างกับคนในกลุ่มสังคมอื่นพฤติกรรมของมนุษย์ดังกล่าวคือสิ่งที่เกิดจากแรงขับเรื่องของปัจจัยความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมพฤติกรรมเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นก็จะถูกกลั่นกรองให้เกิดเป็นความมั่งคั่งสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งส่วนตัวและส่วนรวมเมื่อพฤติกรรมนั้นกลายเป็นที่ยอมรับของสังคมแล้วก็จะถูกนำมาปฏิบัติยึดถือและถ่ายทอดสืบต่อกันจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยวิธีการรับรู้เรียนรู้หรือเลียนแบบสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมหรือพฤติกรรมที่คนในสังคมหนึ่งเห็นว่าเป็นสิ่งดีงามสำหรับอีกสังคมหนึ่งอาจมองว่าเป็นเรื่องน่าเกลียดน่ากลัวหรือยอมรับไม่ได้เช่นการรับประทานเนื้อสุนัขของคนในสังคมหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในด้านของการเป็นยาบำรุงร่างกายทำให้ร่างกายแข็งแรงซึ่งเป็นวัฒนธรรมด้านการกินของคนในสังคมหนึ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่ยุคบรรพชนแต่คนอีกสังคมหนึ่งอาจมองเรื่องนี้เป็นสิ่งที่โหดร้ายป่าเถื่อนไม่มีอารยธรรมเป็นต้น

2.4.2 วัฒนธรรมชุมชน

กาญจนาแก้วเทพ (2539, น.15) กล่าวถึงการพัฒนาโดยอาศัยวัฒนธรรมชุมชนเอาไว้ว่าเป็นการพัฒนาที่อาศัยวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นการพัฒนาที่เริ่มมาจากภายในชุมชนขึ้นมาซึ่งจะสอดคล้องกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนการพัฒนาลักษณะนี้จะใกล้เคียงกับการพัฒนาตามหลักการพึ่งตนเองหรือการพัฒนาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการพัฒนาตามแนวทางวัฒนธรรมชุมชนนี้มี 3 แนวทางคือ

1. การนำเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหาใช้ในการพัฒนาเช่นการระดมทุนโดยการทอดผ้าป่า
2. การถือเอาวัฒนธรรมเป็นเป้าหมายในตัวเองเช่นการเก็บบันทึกเรื่องราวในลักษณะของคำกลอนหรือนิทาน
3. การทำการพัฒนาโดยนำเอาวิถีทางวัฒนธรรมเข้าไปสอดแทรกในกิจกรรมทุกส่วนของชีวิตเช่นการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาขององค์กรศาสนาต่างๆ

ศรีศักรวัลลิโภดม (2544, น.73-74) ได้กล่าวเอาไว้ที่น่าสนใจว่าวัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของคนแต่ละกลุ่มซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกันการพัฒนาโดยใช้มิติของวัฒนธรรมเป็นตัวนำในรูปแบบหนึ่งๆกับชุมชนหนึ่งอาจใช้แล้วประสบความสำเร็จแต่ไม่ได้หมายความว่าสามารถนำมาใช้กับทุกชุมชนได้เพราะวัฒนธรรมเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนในชุมชนหนึ่งๆเท่านั้น

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมชุมชนคือรากฐานสำคัญที่จะต้องคำนึงในการวางแผนเพื่อการพัฒนาการพัฒนาชุมชนโดยวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของพื้นฐานชีวิตคนในชุมชนจะได้รับการยอมรับและได้รับความร่วมมือไม่มีการต่อต้านส่งผลเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนา

ให้สามารถบรรลุผลได้ดีมากกว่าการพัฒนาโดยใช้หลักวัฒนธรรมชุมชนนั้นเป็นการพัฒนาจากภายในชุมชนเองโดยอาศัยมิติทางวัฒนธรรมและกฎหมายท้องถิ่นอันจะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและความเป็นเอกภาพของชุมชน

2.4.3 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นกลไกที่แยกนักท่องเที่ยวออกจากนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจนตั้งแต่อาชีพฐานะทางเศรษฐกิจโลกทัศน์รสนิยมและความสนใจที่ค่อนข้างไปทางการศึกษาทำให้อยากรู้อยากเห็นความแตกต่างและความหลากหลายของวัฒนธรรมของสถานที่ที่อยากรู้อยากเห็นเพื่อเปรียบเทียบกับของบ้านเมืองตนเองสะท้อนถึงความเป็นนักคิดนักจัดการที่แสวงหาประสบการณ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าความสนุกอย่างเดียวแบบนักท่องเที่ยวทั้งหลายที่เอาความพึงพอใจของตนเป็นที่ตั้งโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งต่อหมู่บ้านหรือประเทศที่ตนเข้าไปท่องเที่ยวดังนั้นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงหมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจวัฒนธรรมกับมนุษย์มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกเพราะวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตมนุษย์อยู่ตลอดเวลา(กุสวัศดีสุขเลี้ยง, 2545, น. 39)

ชาญวิทย์เกษตรศิริ (2540, น.1-10) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์เคารพต่อสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตผู้คนหรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่างๆในโลกที่มีความเกี่ยวโยงซึ่งกันไม่สามารถแยกออกจากกันได้อนุรักษ์

อนุรักษ์ปัญญาวัฒน์ (2542, น. 13) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า“เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการท่องเที่ยวที่มนุษย์สามารถศึกษาถึงวิถีชีวิตและความนึกคิดซึ่งกันและกัน”

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย(2542, น. 16) สรุปไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์โบราณคดีและสถานที่ต่างๆที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคมเป็นการท่องเที่ยวในเชิงการให้ความรู้และความภาคภูมิใจ”

อนุรักษ์ปัญญาวัฒน์ (2542, น. 27) “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เรียบง่ายที่สะท้อนความเป็นไทยที่แท้จริงเพื่อให้ผู้มาเยือน

ได้สัมผัสสิ่งจูงใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็คือความลึกซึ้งในความแตกต่างของวิถีชีวิตและการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันละกัน

อนุรักษบัญญัติ (2542, น. 46) ได้ให้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ 9 ประการสรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการของชุมชนว่า จะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากน้อยเพียงใด

3. วิธีการและความถี่ในการ โฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่นเพราะจะเป็นเครื่องวัดว่าท้องถิ่นนั้นๆต้องการนักท่องเที่ยวประเภทใดและจำนวนเท่าไร

4. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพยายามที่จะทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ

5. ในการวางแผนการท่องเที่ยวไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวังและต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วย เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่

6. เงินลงทุนแรงงานรวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยวควรมาจากชุมชนเจ้าของถิ่น เพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้

7. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อ นักท่องเที่ยว

8. เรื่องราวและงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์วิถีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นก่อนที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยวควรพยายามขจัดปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

จากแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็นและแจ้งถึงระดับความต้องการในการพัฒนาชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากคนในท้องถิ่นและเอกชนในฐานะที่เป็นผู้ชำนาญการเพื่อการพัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชนต่อไป

วาทิกาแสนคำ (2545, น. 34) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเอาไว้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวของผู้คนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยกระตุ้นทางวัฒนธรรมเช่นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีเทศกาลการเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถานการเดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่นตลอดจนความเชื่อทางศาสนา

วาทิกาแสนคำ (2545, น. 36) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันได้แก่

1. โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่างๆ
2. สถาปัตยกรรมสิ่งปลูกสร้างรวมถึงซากฝังเมืองในอดีต
3. ศิลปะหัตถกรรมประติมากรรมประเพณีและเทศกาลต่างๆ
4. ความน่าสนใจทางดนตรี
5. การแสดงละครภาพยนตร์มหรสพต่างๆ
6. ภาษาและวรรณกรรม
7. ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
8. วัฒนธรรมเก่าแก่โบราณวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมย่อย

สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมายถึงการเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ประกอบการเรียนรู้การสัมผัสการชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคมไม่ว่าจะเป็น ในด้านของศิลปะสถาปัตยกรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุเรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์รูปแบบวิถีชีวิตภาษาการแต่งกายการบริโภคความเชื่อศาสนาจารีตประเพณีล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญกระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้นวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดให้กลุ่มคนต่างถิ่นเดินทางมาเยือนเพื่อสัมผัสและชื่นชมกับสิ่งที่ไม่มีในท้องถิ่นของตนจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของชนท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์และเกื้อหนุนซึ่งกันและกันการท่องเที่ยวได้ใช้วัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นทรัพยากรในการดำเนินกิจการในขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้การจ้างงานนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

จากเอกสารที่นำเสนอผู้วิจัยจะนำความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศึกษาวิจัยในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวในประเด็นการท่องเที่ยวในด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เพื่อให้ข้อมูลการศึกษาวิจัยได้รอบด้านและสามารถอธิบายสิ่งที่ต้องการที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มยุรีปาละอินทร์ (2543) ได้ศึกษาประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยพวนเรื่องกองสิบสี่ใน วิถีชีวิตของชาวไทยพวนตำบลบ้านฝ้ออำเภอบ้านฝ้อจังหวัดอุดรธานีพบว่าชาวไทยพวนเป็นผู้ที่รัก สงบรักสันติประกอบอาชีพสุจริตเอื้ออาทรซึ่งกันและกันไม่เคยก่อความเดือดร้อนให้กับสังคมชาว ไทยพวนเป็นผู้มีรูปร่างหน้าตาดีกิริยาเรียบร้อยมีความขยันในการทำงานมีภาษาพูดวัฒนธรรมและ ประเพณีเป็นของตนเองชาวไทยพวนยึดถือประเพณีปฏิบัติตามกองสิบสี่พร้อมทั้งนำไปอบรมสอน สักลูกหลานให้ถ่ายทอดเจตนารมณ์แก่ผู้อื่นในรุ่นหลังต่อไป

เนตรชนกนันท์ (2544) ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกรณีศึกษา ชุมชนวัดพระบาทห้วยต้มอำเภอมะเดียงจังหวัดเชียงใหม่พบว่าชุมชนมีจิตสำนึกและมีศักยภาพ เพียงพอในการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติอาศัยระบบความเชื่อจารีตประเพณีและวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่ บรรพบุรุษโดยใช้กระบวนการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมีกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติใน พื้นที่ของทุกฝ่ายและเกิดการอยู่ร่วมกันของคนกับป่าอย่างยั่งยืน

จิราวรรณกาวิละ (2544) ศึกษาวิจัยเรื่องทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลายอำเภอมืองจังหวัดเชียงใหม่ผลการศึกษาพบว่าหมู่บ้านวัวลายเป็นถิ่นที่อยู่ ของช่างฝีมือเครื่องเงินที่อพยพมาจากกลุ่มแม่น้ำสาละวินประเทศพม่าและได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ โดยรอบวัดหมื่นสารและประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องเงินสืบทอดกันมาเป็นเวลานานจนกลายเป็น เอกลักษณะของหมู่บ้านจนถึงปัจจุบันซึ่งการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องเงินนี้เองทำให้หมู่บ้าน วัวลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาว ต่างประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

รัฐทิศาหิรัญยหาดี (2544, น. 13) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพ หมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านหนองขาวอำเภอนาทมจังหวัดกาญจนบุรีได้ กล่าวถึงเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวบ้านหนองขาวสรุปสาระว่าวัฒนธรรมที่สัมพันธ์ ที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวได้แก่โบราณวัตถุสถานสถานที่สำคัญทางศาสนางานเทศกาลประเพณี สิ้นค้าของที่ระลึกในรูปแบบต่างๆประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่มีความสวยงามทาง ธรรมชาติวัฒนธรรมอันเก่าแก่ที่ถูกถ่ายทอดและสั่งสมกันมากิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวจึงเป็น กิจกรรมหนึ่งที่ได้รับการนิยมนิยมและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐภาคเอกชนจำนวนมากเพราะ

เป็นกิจกรรมที่สร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคมจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นการสร้างงานและกระจายรายได้การพัฒนาคุณภาพชีวิตการพัฒนาาระบบสาธารณสุขไปรษณีย์ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นั่นเป็นถูกใช้เป็นกลยุทธ์หนึ่งของรัฐในการสร้างรายได้เพื่อเข้าประเทศการพัฒนาประเทศด้วยทำเลที่ตั้งวัฒนธรรมในความหมายที่เป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ชุมชนต้องการและคิดว่าจะส่งผลทำให้สามารถเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้นั้นชุมชนต้องการที่จะบริหารจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเอง

เบญจจันทร (2545, น. 14-17) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดคอนหวายอำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้กล่าวถึงเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องแหล่งท่องเที่ยวบ้านคอนหวายสรุปสาระว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรมหมายถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมาทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วยงานประเพณีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนการแสดงวัฒนธรรมสินค้าพื้นเมืองการแต่งกายภาษาชนเผ่าสวนสนุกสวนสัตว์แหล่งท่องเที่ยวเป็นต้นแหล่งท่องเที่ยวควรมีสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมได้แก่สถานที่ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์เทศกาลต่าง ๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity & Facilities) ให้นักท่องเที่ยวได้แก่ที่พักร้านอาหาร ที่จอดรถร้านค้าถนนและสวนสาธารณะและมีการเข้าถึง (Accessibility) แหล่งท่องเที่ยวโดยไม่ลำบากถ้าสามารถเดินทางเข้าไปได้หลายเส้นทางยิ่งดีถ้าระยะทางไกลจะทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูงวัตถุประสงค์ในการจัดงานเพื่อเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูส่งเสริมและเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาวสกลนครและเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์

ประกอบศิริภักดีพิณิจ (2545, น. 23) ได้ศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนริมกว๊านพะเยา : กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮตำบลแม่ใสอำเภอเมืองจังหวัดพะเยาได้กล่าวถึงเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบ้านร่องไฮสรุปสาระว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นอื่นๆหรือประเทศอื่นๆเพื่อให้เข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมของประชาชนเหล่านั้นดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นการก่อให้เกิดความรู้และการติดต่อสื่อสารซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกเข้าด้วยกันอันจะนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกันทั้งปัจจุบันและอนาคต” วิถีชีวิตของสังคมในอดีตที่ผ่านมาที่ปรากฏให้เห็นเช่นแบบบ้านงานหัตถกรรมเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากินและการแต่งกายเป็นต้นสิ่งที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้โดดเด่นก็คือการที่นักท่องเที่ยวสามารถเพิ่มพูน

ประสบการณ์ความรู้และมุมมองทางด้านวัฒนธรรมที่กว้างไกล “ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความงาม สติปัญญาอารมณ์และจิตใจ”

นภคฉันทวีระ (2552) ได้ศึกษาเรื่องระบบนิเวศประเพณีวัฒนธรรมของเรือนพื้นถิ่นไทพวนบ้านบางมะเฟืองตำบลคูยาศหมีอำเภอสนามชัยเขตจังหวัดฉะเชิงเทราพบว่าการปรับเปลี่ยนของเรือนพื้นถิ่นไทพวนได้ปรับเปลี่ยนที่อยู่บนพื้นฐานกรอบรูปลักษณะของโครงสร้างเดิมและเปลี่ยนรูปลักษณะจากรูปเรือนพื้นถิ่นแบบประเพณีนิยมเดิมมีการปิดล้อมเรือนให้มีความมิดชิดมากขึ้น หลังคาปรับเปลี่ยนให้มีความลาดชันน้อยลงหรือแม้กระทั่งการปรับเปลี่ยนในรูปแบบที่ร่วมสมัยขึ้นอยู่กับสภาพทางสถานะของผู้คนในพื้นที่

Liu(2006, p. 2934-A) ได้ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการวางแผนการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศมาเลเซียพบว่าเมื่อกำหนดให้มีพลวัตการท่องเที่ยวควรบรรจุการทำงานการท่องเที่ยวในบริบทที่กว้างขึ้นให้ครอบคลุมประเด็นวัฒนธรรมศาสนาชาติพันธุ์และอุดมคติวิทยาต้องเอาใจใส่เรื่องทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยวมากกว่านี้ทั้งนโยบายและแผนมีข้อจำกัดเกี่ยวกับผลประโยชน์ของท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเพราะขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ขาดทักษะการท่องเที่ยวทั้งที่บูรณาการการท่องเที่ยวไว้ในแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้วและขาดการปลูกฝังโมตรจิตในบุคลากรรวมทั้งกลยุทธ์อีกหลายประการ

Lu(2006, p. 203) ได้ศึกษาอำนาจการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ : การวางแผนของเกาะแห่งหนึ่งที่มีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมในประเทศไต้หวันพบว่าเกาะหลันหยูซึ่งมีประชากรดั้งเดิมคือชาวยามิใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมแต่เผชิญกับความกดดันจากนโยบายการอนุรักษ์ธรรมชาติการกลมกลืนทางวัฒนธรรมกระแสหลักและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเมื่อประเมินผลกระทบจากด้านต่างๆ 3 ด้านสรุปได้ว่าให้มีข้อเสนอแนะเป็นกลยุทธ์ในการวางแผนและพัฒนาเกาะหลันหยูเพื่อให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของชนพื้นเมืองดั้งเดิมชาวหลันหยูสามารถอยู่ได้ต่อไป

Aspinall(2007, p. 131) ได้ศึกษาชุมชนในการเปลี่ยนแปลง : ความยั่งยืนทางสังคมและการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดความเป็นไปได้ของการใช้การประเมินคุณภาพชีวิตเป็นเครื่องมือตัดสินใจที่มีศักยภาพในการประเมินความยั่งยืนทางสังคมของการพัฒนาการท่องเที่ยวผลการศึกษาพบว่าการประเมินคุณภาพชีวิตสามารถให้การสนับสนุนที่มีมูลค่าเพิ่มแก่ด้านการประเมินทางสังคมและความยั่งยืนทางสังคมได้

ผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงตัวตนของบุคคลในแต่ละสังคมและชุมชนพร้อมทั้งผสมผสานระหว่งการปฏิบัติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับวิถีชีวิต

ขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมทำให้วัฒนธรรม และสังคมมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันมาก
ยิ่งขึ้น